

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Finanční gramotnost

Distanční studijní text

Kateřina Stankeová

Opava 2019

- Obor:** Angličtina pro odbornou praxi, Němčina pro odbornou praxi, Italština pro odbornou praxi
- Klíčová slova:** finanční gramotnost, peníze, rozpočet, příjmy, výdaje, rezervy, finanční trh, koncept peněz, zajištění příjmů a majetku, penze, banky, úvěry, stavební spoření, investice, zadlužení, práva spotřebitele
- Anotace:** Studijní opora pro distanční a kombinované studium je pomůckou k přípravě předmětu Finanční gramotnost, který je volitelný pro studijní programy Angličtina/Němčina/Italština pro odbornou praxi. Seznamuje se základními pojmy v oblasti osobních financí, zejména s problematikou hospodaření domácnosti a základy fungování finančního trhu. Pozornost je rovněž věnována zadlužení a právům spotřebitele.

Autor: **Ing. Kateřina Stankeová**

Obsah

ÚVODEM.....	6
RYCHL NÁHLED STUDIJNI OPORY.....	7
1 ÚVOD DO FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	8
1.1 Definice a význam finann gramotnosti	8
1.2 Finanční trh a mapa finančních slueb.....	9
1.2.1 Dohled nad finančním trhem	11
2 PENÍZE.....	13
2.1 Peníze a funkce peněž	13
2.1.1 Emise bankovek a mincí	14
2.1.2 Kupní síla peněž.....	15
2.2 Státní rozpočet v kostce.....	16
2.3 Dan a daov systém R	17
2.3.1 Odvody na zdravotní pojitn a sociální pojitn	19
3 OSOBN FINANCE	22
3.1 Finanční plán	22
3.2 Koncept peněž.....	24
3.3 Priority v různých etapách života.....	25
4 HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI.....	27
4.1 Sestaven rozpočtu a práce s rozpočtem.....	27
4.1.1 Práce s pjmy a výdaji.....	28
4.2 Finanční rezerva	30
5 PJMY	32
5.1 Druhy pracovního poměru	32
5.1.1 Odvody.....	36
5.1.2 Výpočet mzdy k výplatě	36
5.2 Monosti snížení dan.....	37
5.3 Navyšování pjmy	39
6 ZAJIŠTĚNÍ PJMY A MAJETKU	42
6.1 Význam zajištění pjmy	42
6.2 Pojitn.....	43
6.3 lenn pojitn.....	45

7	PENZE	49
7.1	Penzijní systém v R	50
7.1.1	Dchodov reforma	51
7.1.2	Změny ve III. pilířů	52
7.2	Řešení pro penzi	53
8	BANKY A BANKOVNÍ PRODUKTY	56
8.1	Bankovní systém a fungování bank	56
8.1.1	Fond pojištění vkladů	57
8.2	Investiční bankovní produkty	58
9	VŘY	61
9.1	Terminologie	61
9.2	Změny v legislativě	63
9.3	vrov bankovní produkty	65
9.3.1	Hypoten uvr	66
9.3.2	úvěr ze stavebního spořn	67
9.4	Financování vlastního bydlení	68
9.4.1	Státní fond rozvoje bydlení	69
10	STAVEBNÍ SPOŘN	71
10.1	Základní principy fungování	71
10.1.1	Státní podpora	72
10.1.2	Stavební spořitelny	73
10.2	Fáze stavebního spořn	73
11	INVESTICE	77
11.1	Definice, terminologie a principy investování	78
11.1.1	Investiční trojúhelník	79
11.1.2	Diverzifikace rizika	79
11.1.3	Profil investora	80
11.2	Druhy cenných papírů	80
11.2.1	členění klasických investičních cenných papírů z hlediska délky životnosti 81	
11.2.2	členění klasických investičních cenných papírů podle majetkov podstaty 81	
11.2.3	Podlov fondy	82
12	ZADLUŽENÍ	85

12.1	Prevence zadlužení	85
12.2	Řešení dluhů	86
12.2.1	Exekuce.....	88
12.2.2	Institut oddlužení	89
13	PRÁVA SPOTŘEBITELE	92
13.1	Zákon o ochraně spotřebitele.....	92
13.2	Spotřebitelsk smlouvy.....	94
13.3	Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů ADR.....	95
13.4	Reklama	96
	LITERATURA	98
	SHRNUTÍ STUDIJNI OPORY	100
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	101

ÚVODEM

Tento text slouží jako opora pro distann a kombinovan studium kurzu Finanční gramotnost, kter je ve studijních programech Slezsk univerzity v Opavě, Filosoficko-přirodovdeck fakulta v Opavě zařazen v ramci bakalrskho studia. Je to voliteln předmět studijního programu Znalosti a dovednosti pro praxi II.

Tento předmět lze absolvovat bez předchozí návaznosti na jin kurz. Kurz předpokládá minimln znalosti z oblasti financí a fungování peněz, kter odpovdj běžné praxi v každodenním život, a tyto znalosti dle prohlubuje. Cílem kurzu je poskytnout studentům základní informaci využiteln v praktickm život. Seznamuje zejména se řzenm osobních financí a fungováním finančního trhu. Důraz je kladen v první řadě na prevenci zadlužení, dle na udržení a zvyšování životní úrovn

V pravé části textu jsou obsaženy odkazy, kter text zpřehlednj a také distann prvky pro navigaci a snadnou orientaci v textu. V textu je možen nalézt následující distann prvky:

- Rychl náhled kapitoly
- Cíle kapitoly
- Klov slova
- Shrnutí kapitoly
- Definice
- Kontrolní otázka
- Otázky a odpovědi
- Pro zájemce
- Korespondenční úkol
- Úkol k zamyšlení
- Samostatn úkol
- Přpadov studie

Kurz je paraleln tvořen v LMS.

RYCHL NÁHLED STUDIJNI OPORY

Studijní opora je zaměřena na význam a využití finann gramotnosti v kařdodennm ťivot. Absolvováním kurzu získáte základní přehled o tom, jak peníze fungují a jakým způsobem ovlivnj vř život. Publikace pojednává o souvislostech penř s ťivotnmi plány a cíli. Po aktivním prostudování této studijní opory si osvojíte základní finann pojmy, lépe porozumíte fungování penř a finančního trhu v obecn rovině a naučte se orientovat ve své osobn ekonomice.

V rámci tohoto kurzu je na finann gramotnost nahlřeno jako na soubor informací, jejichř praktick využití má v první fázi působit jako prevence zadluřen a nsledn směřovat k růstu ťivotn urovn a k naplněnému ťivotu, tak jak si jej představujete.

První kapitola uvádí pojem finann gramotnost, zdraznje jeho významnost a vymezuje myřlenku finann gramotnosti, od které se budou odvíjet dalř kapitoly. Druhá kapitola představuje teoretick uvod a hovoří o fungování penř z pohledu makroekonomie.

Dále je text vznamov rozdělen do dvou cst podle zdroje informací, kter ovlivnje naře finann rozhodování a chování. „Vnitřní“ cst se sestává z kapitol 3, 4 a 5. Je zaměřena naře osobn (vnitřní) informace o nás samotných. Př finančním rozhodování je nutno brát v potaz osobnost kařdho z nás. Naře hodnoty, priority a ťivotn přn a to, jak vnímáme peníze. Vznamn cst je věnována obecnmu konceptu penř a osobn ekonomice, zvlřtn pozornost m strana přjm. Jelikoř jde o velice individuln témata, je nutno zdůraznit, ře uveden informace jsou pouze obecn.

„Vnřn“ cst je zaměřena na informace, kter k nám přichzej zven. Pojednávají o nich kapitoly 6–11, kter v základech popisují různé oblasti finančního trhu a způsob jakým zde peníze fungují a jak je mořn s nimi pracovat v souvislosti s různými ťivotnmi situacemi a přnmi.

Na zvř je kurz je doplněn informacemi o mořnostech řeřen dluhů a pomoci př uplatnvn práv spotřebitele v kapitolách 12 a 13.

1 ÚVOD DO FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola je kapitolou vstupní a po jejím prostudování si osvojíte základní myšlenky finanční gramotnosti, její význam a důležitost. Seznámíte se s finančním trhem v České republice a způsoby, jakým můžete získávat informace. Dále také s vlivy, které působí na finanční rozhodování lidí. V závěru jsou zmíněny orgány dohledu nad finančním trhem a jejich fungování.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete schopni vysvětlit význam finanční gramotnosti a uvědomit si její důležitost.
 - Zorientovat se v možnostech finančního trhu.
 - Definovat hlavní úkoly České národní banky.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Finanční gramotnost, peníze, emoce, informace, finanční služba, finanční trh, regulace a dohled, Česká národní banka.

1.1 Definice a význam finanční gramotnosti

Na začátek si pojdme vyjasnit, co to vlastně je finanční gramotnost a jak na ni budeme pohlížet pro potřeby tohoto kurzu.

DEFINICE

Ministerstvo financí definuje finanční gramotnost jako soubor znalostí a dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb.

Finanční gramotn občan se orientuje v problematice peněž a cen a je schopen odpovdn spravovat osobn/rodinn rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se ůivotn situace.

Pro uely tohoto kurzu si dále rozvineme význam finann gramotnosti do dvou bodů, ke kterm bude výklad dle směřován:

1. Prevence dluhů a zajiřtn ůivotn urovn.
2. Zvyšování ůivotnho standardu a tvorba prostředků pro naplnn ůivot, tak jak si jej přejeme.

1.2 Finanční trh a mapa finančních sluůeb

Finanční trh můžeme definovat jako místo, kde se setkává nabídka a poptávka po penězích, a to prostřednictvím finančních institucí a instrumentů. Ten, kdo m přebytek peněž, provádí vklady do finančních institucí. Ten, kdo m nedostatek peněž, si je pjčuje. Za tyto a dalř související sluůby si samozřejmě finann instituce utuj marůi ve formě urok a poplatků. Obrázek 1 zobrazuje finann trh vesk republice.

Obrázek 1: Finanční trh

K dispozici je sedm oblastí, kde se lze pracovat s penězi. Banky, pojiřovny, stavební spořitelny, penzijní společnosti, investn a kapitlov společnosti, burza a ostatní. Pridruůeneslo vyjadřuje orientan počet těchto institucí na trhu. Jejich počet se samozřejmě

může měnit. Pro každou oblast platí zvláštní legislativa. Často se stává, že jedna finanční skupina v sobě zahrnuje několik oblastí najednou. Například finanční skupina ABC může současně pod jedním logem poskytovat bankovní služby, pojištění i stavební spoření. Přestože jde stále o tu samou společnost, jedná se o naprosto odlišné oblasti finančního trhu s vlastními pravidly a legislativou. Každá společnost má také jinou politiku a odlišný přístup ke klientům.

CO OVLIVŇUJE FINANČNÍ ROZHODOVÁNÍ LIDÍ

Emoce

Finanční chování bude vždy silně spjato s našimi emocemi jednoduše proto, že se to dotýká našich životů a představě o něm, což přirozeně prožíváme. Toto spadá do oblasti finanční psychologie a je to často velmi podceňovaný faktor ze strany klientů. Na druhou stranu finanční instituce jej berou v potaz a projevuje se to zejména při tvorbě marketingu a reklamy. Pod vlivem emocí potom vyhodnocujeme i informace, které k nám proudí z finančního trhu. Když jde o peníze nastupují dvě emoce – strach a touha.

Informace

K tomu, abychom se zorientovali v penězích, potřebujeme informace. Z obrázku 1 je patrné, že na finančním trhu působí cca 200 finančních institucí. Zároveň každá z těchto společností má dalších 5, 10 možností, kam peníze uložit. To už jsou řádově tisíce možností. Pro kvalitní vyhodnocení těchto informací je jednak zapotřebí nestrannost a také určitá dávka vzdělání. Patří sem znalosti z ekonomie, legislativy, ale také z oblasti psychologie a sociologie, a především finanční vzdělání. Ve financích platí svoboda v tom, odkud budete potřebné informace získávat.

Můžete si vše zajistit **sami** z veřejnosti dostupných zdrojů. Problémem je, že v okamžiku, kdy má veřejnost k dispozici informace z finančního trhu jsou už pasé. Skutečnosti se ve financích neustále mění. Populárním zdroje je internet. Tam najdete všechno, také tam může kdokoliv cokoli vložit. Většinou se proto setkáte s informacemi z neověřených zdrojů, informacemi subjektivními a ve valné většině případů se jedná o marketing. Jen velmi málo informací je objektivních.

Dále můžete navštívit **zástupce** konkrétní finanční společnosti. To je člověk, který má přístup k širšímu okruhu informací, nicméně má k dispozici pouze možnostmi jedné společnosti. Často se lidé omezují v tom, že když jim v jedné společnosti řeknou, že něco nejde, nabydou pocit, že to nejde vůbec. Zároveň je podstatou jeho činnosti prodej.

Hodně používaným pojmem je finanční poradenství. **Finanční poradce** má zpravidla přístup napříč celým finančním trhem. Pro kvalitu služby je zásadní, jaké zázemí dotyčný poradce má a kdo je vlastníkem společnosti, se kterou spolupracuje. Zda je to jedna fyzická osoba či více osob nebo např. holding a kolik je majoritních vlastníků. Tyto aspekty mají

zsadn vliv na míru nestrannosti poradce. Dležit je také filosofie sluby, jestli rozumí penězům nebo jen produktům.

1.2.1 DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

Dohled nad finančním trhem v esk republice vykonává esk národní banka (ČNB) podle Zákona . 6/1993 Sb., o esk národní bance. ČNB provádí dohled nad bankovním sektorem, družstevními záložními, kapitlovm trhem, pojitovnictvm, penzijními společnostmi a fondy penzijních společností, smnrnmi a dohled nad institucemi v oblasti platebního styku. Stanovuje pravidla a prijm opatřen, kter chrání stabilitu finančního trhu. Systematicky reguluje, dohlz a popripad postihuje nedodrzovn stanovených pravidel. Dále vede seznamy a evidence subjektů působících na eskm finančním trhu, kter podlhj povolovací i registračním činnostem ČNB. Do těchto seznam lze voln nahlízet prostřednictví webových stránek ČNB.

esk národní banka

Centrální banka je relativn nezávislou finann institucí. Jejím primárním cílem je zabezpečování kvality národní měny a dlouhodob stability kupní síly peněz. Nezávislost centrální banky je mnna jako nezávislost na vládě a jejím rozhodování. Na druh straně je pro její úspěšn fungování nezbytn spoluprce na hospodrskch záměrech vlády.

Zvlstn postaven mají nebankovní poskytovatel finančních slueb tzv. poskytovatel platebních slueb malého rozsahu. V souvislosti s novým zákonem o spotřebitelskm uvru nov tyto instituce rovněž podlhj regulaci ČNB. Do této doby byl trh nebankovních uvr prakticky neregulovn. Svou činnost mohou vykonávat na základě povolen vydaného ČNB a rd se Zákonem . 284/2009 Sb., o platebním styku. Jejich poaten kapitál musí činit alespoň 20 mil. Kč.

Určitou roli hraje i Ministerstvo financí, a to zejména v oblasti legislativy. Vytvr návrhy právních předpisů a zajituje jejich harmonizaci s právem EU. Svůj podíl na dohledu nad finančním trhem m také Finanční urad.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Definujte finann gramotnost.
2. Popište finann trh v esk republice.
3. Kter orgán dohlz nad finančním trhem v esk republice?

SHRNUTÍ KAPITOLY

Pro pojem finanční gramotnost existuje celá řada definic a pohledy na tuto otázku se mohou v detailech různit. Společná je ovšem myšlenka, že se jedná o soubor určitých znalostí a kompetencí nezbytných k tomu, abychom zabezpečili sebe a svou rodinu. Základem je schopnost vést svůj osobní/rodinný rozpočet. Dále to souvisí také se znalostí fungování finančního trhu. Významem těchto znalostí a schopností je zabezpečení si požadovaného životního standardu a dále jeho navyšování podle vašich představ.

Součástí finanční gramotnosti je také schopnost vzít v potaz vlastní emoce, které ovlivňují finanční rozhodování a vyhodnocovat objektivnost informací z finančního trhu. V současné době je zde cca 200 finančních institucí. Buďto si můžeme veškeré informace z tohoto kvanta zjišťovat sami, nebo využít odbornou poradenskou službu.

Dohled nad finančním trhem vykonává primárně Česká národní banka. Ministerstvo financí vytváří legislativní zázemí a Finanční úřad zajišťuje výběr daní.

2 PENÍZE

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

V této kapitole se podvme na peníze z makroekonomického úhlu pohledu. vodn část kapitoly je věnována historii peněz a jejich kupní sle. Peníze prošly v historii uritm vývojem. Podstatn pro přijetí peněz jako zákonného platidla je především duvera obyvatel v jejich směnitelnost. Od toho, jak je na peníze pohlíženo se odvíjí jejich funkce v ekonomice. Aby byla zajištna duverhodnost a formálnost peněz jako platidla ustanovila esk národní banka dvě instituce, kterm jako jedinm ukládá zákon pravo tisknout bankovky a razit mince. as má vznamn vliv na kupní sílu peněz.

V další části se seznámíte se státním rozpočtem, pijmovou a výdajovou stranou. Primárním přijmem státu jsou dan. Další významnou pijmovou pološkou je pojistn na sociální pojištn.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete schopni vysvětlit základní funkce peněz.
- Získáte povědomí o hospodaření státu.
- Budete se umt zorientovat v systému dan esk republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Peníze, funkce peněz, bankovky a mince, kupní síla peněz, inflace, státní rozpočet, funkce státního rozpočtu, dan, dařov soustava, zdravotní pojištn, sociální zabezpečení.

2.1 Peníze a funkce peněz

Před vynálezem peněz jako univerzálního směnného prostředku si lidé mezi sebou smřovali zboží nebo slušby za jin zboží nebo slušby. Probíhal tzv. barterov obchod. Tento způsob směny vyžadoval oboustrannou shodu potřeb. Dalším nedostatkem tohoto systému

bylo stanovení hodnoty zboží, popř. služby, které mělo zpravidla subjektivní podstatu. Řešením problému s naturální směnou bylo zavedení univerzálního prostředku směny, který nevyžaduje oboustrannou shodu potřeb a všichni lidé jsou ochotni jej přijímat.

Zpočátku tuto funkci plnily drahé kovy, většinou zlato a stříbro. Brzy nato navázala ražba zlatých a stříbrných mincí. Nešlo ani tak o to, že jsou mince vyrobeny ze zlata či stříbra. Podstatná byla důvěra lidí v to, že drahé kovy mohou kdykoliv bezproblémově vyměnit. To se prokázalo zavedením papírových peněz směnitelných za zlato. Zlomovým okamžikem bylo prohlášení peněz za zákonné platidlo. Důvěra lidí v peníze byla tímto spojována s důvěrou ve státní moc.

Nejprve hodnota peněz zastupovala hodnotu státních zlatých rezerv, tzv. zlatý standard. V současné době jsou bankovky a mince klasifikovány jako tzv. „fiat money“, tedy peníze s nuceným oběhem drahými kovy nekryté. Množství peněz v oběhu obvykle odpovídá potřebám ekonomiky. Hodnota peněz je zaručena tím, jak centrální banka pečuje o cenovou stabilitu, tj. stabilní kupní sílu peněz.

FUNKCE PENĚŽ

1. **Prostředek směny** – z výše uvedeného vyplývá, že nejdůležitější funkcí peněz je sloužit jako prostředek směny. Používají se při placení za zboží a služby.
2. **Zúčtovací jednotka** – ceny zboží a služeb, současné i budoucí vyjadřujeme v českých korunách.
3. **Uchovatel hodnoty** – v porovnání například s akciemi, nemovitostmi či zlatem jsou peníze relativně bezrizikovým aktivem.

Peníze, ať už držené v hotovosti nebo bezhotovostní, jsou zároveň nejlikvidnějším¹ prostředkem směny.

2.1.1 EMISE BANKOVEK A MINCÍ

V souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance má ČNB výhradní právo vydávat do oběhu bankovky a mince prostřednictvím Státní tiskárny cenin. Státní tiskárna cenin, státní podnik je jedinou institucí, která má oprávnění k tisku bankovek. Kromě hotovostních peněz má v kompetenci také vydávání identifikačních dokladů jako jsou osobní doklady, cestovní doklady, doklady pro řidiče vozidla nebo doklady pro veřejnou správu. Dále emisi cenných papírů, plastových karet nebo například dálničních známek, tabákových nálepek, alkoholových pásek, jízdních dokladů, diplomů a certifikátů. Při výrobě bankovek je kladen velký důraz na ochranné prvky. Ražbou mincí je oprávněna Česká mincovna.

¹ Likviditou v tomto případě rozumíme, jak rychle je možné převést aktivum zpět na peníze.

VÝMĚNA POŠKOZENÝCH BANKOVEK

Bankovky mohou být oběhem opotřebovávány. Míra poškození a její výměna je popsána v zákoně o oběhu bankovek a mincí.

Běžné opotřebení – bankovka je odřená, ušpiněná nebo pomačkaná. Takovou bankovkou můžete platit.

Standardní poškození – nechybí žádná část bankovky, bankovka se skládá nejvíce ze dvou částí, pokud je v jednom kuse celková plocha tvoří více než 50 % bankovky. Takovou bankovku můžou v obchodě odmítnout. Nemůže ji odmítnout např. směnárna a banka. Banka či směnárník takovou bankovku vrací ČNB, která za ni vydá novou.

Nestandardní poškození – chybí více než 50% plochy. Takovou bankovku mohou odmítnout všude. Banka ji zadrží, vrací ji ČNB a nevydává za ni náhradu.

Jakákoliv právnická osoba, provozovatel kasina nebo směnárník může odmítnout přijmout bankovky a mince, u kterých existuje podezření, že jsou padělané nebo pozměněné, tzv. **podezřelé bankovky a mince**. Zadrží je, bez náhrady předá ČNB a identifikuje osobu, která je měla u sebe. Této osobě vystaví potvrzení o zadržení, kopii předá ČNB a Policii.

2.1.2 KUPNÍ SÍLA PENĚZ

Kupní síla peněz je ekonomický termín, vyjadřující množství zboží a služeb, které lze koupit za určité množství peněz při dané cenové hladině, tj. inflaci. Když roste cenová hladina, kupní síla peněz klesá. V praxi to znamená, že za 10 Kč dnes si nakoupíme jiné množství zboží a služeb než třeba za 10 let, protože se kupní síla peněz v čase mění. Tento aspekt často vyvolává u lidí obavy ze znehodnocení peněz v případech, kdy si mají odkládat peníze na dlouhou dobu. Ke zmírnění či překonání tohoto efektu lze využít možností finančního trhu.

Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu prostřednictvím měnové politiky. V praxi je inflace měřena jako přírůstek tzv. indexu spotřebitelských cen. V ČR měří inflaci Český statistický úřad (ČSÚ). ČNB provádí svou měnovou politiku v režimu cílování inflace, který byl zaveden v r. 1998. V současné době je platný inflační cíl v celkové inflaci ve výši 2 %.

Tabulka 1: Vývoj inflace v letech 2003-2018

Rok															
03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1

*Dezinflace,
deflace*

Pokles inflace je označován jako dezinflace. Znamená pokles tempa růstu cenové hladiny. Míra inflace je nižší než v předchozím období, nemusí však být záporná. Absolutní meziroční pokles cenové hladiny v ekonomice je označován jako deflace.

2.2 Státní rozpočet v kostce

Vláda používá rozpočet pro kontrolu svých fiskálních² záležitostí a vede o nich záznamy. Rozpočet představuje bilanci **očekávaných** příjmů a výdajů na daný rozpočtový rok. Výdajová stránka informuje o tom, kolik peněz stát vydává na financování jednotlivých aktivit státu, jako například školství, zdravotní péče, důchody, obranu aj. Příjmová strana rozpočtu obsahuje informace o tom, z jakých zdrojů vláda plánuje tyto aktivity financovat. Největším příjmem státního rozpočtu jsou daně, dále poplatky, popř. jiné zdroje. Státní rozpočet má podobu zákona. Např. Zákon č. 457/2016 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2017. Zákon o státním rozpočtu navrhuje vláda a schvaluje Poslanecká sněmovna. Může být sestaven ve třech variantách – vyrovnaný, přebytkový či schodkový. Státní rozpočet reaguje na aktuální ekonomickou situaci a na předpokládaný vývoj ekonomiky.

FUNKCE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Alokační – přerozděluje finanční prostředky potřebné k zabezpečení funkcí státní správy a financování veřejných statků, které se vláda rozhodla poskytovat obyvatelstvu. Může to být například veřejné osvětlení ve městech, správa silnic, činnost policie, hasičů atd.

Redistribuční – přerozdělování příjmů ekonomických subjektů a zmírňování důchodových a majetkových nerovností ve společnosti. Tato funkce může mít například podobu sociálních dávek.

Stabilizační – souvisí s ovlivňováním agregátní poptávky³ prostřednictvím fiskální politiky státu. Může tak tlumit výkyvy hospodářského cyklu i zmírňovat inflační tlaky v ekonomice.

Tabulka 2: Srovnání základních ukazatelů státního rozpočtu 2013-2018 v mld. Kč

UKAZATEL	2013	2014	2015	2016	2017	2018P	ROZDÍL 2018P-2017	ROZDÍL 2018P-2017P
Příjmy státního rozpočtu	1091,9	1133,8	1234,5	1281,6	1273,6	1314,5	40,9	24,3
Výdaje státního rozpočtu	1173,1	1211,6	1297,3	1219,8	1279,8	1364,5	84,7	-29,5
Saldo státního rozpočtu	-81,3	-77,8	-62,8	61,8	-6,2	-50	-43,8	53,8

Z tabulky 2 je patrné, že státní rozpočet je dlouhodobě schodkový. Celosvětově neexistuje ekonomika, která by nebyla zadlužena, až na občasné výjimky. Růst státního dluhu se podařilo v letech 2014–2017 stabilizovat díky efektivnímu řízení likvidity státní pokladny a pozitivnímu vnímání ČR na finančních trzích. Ke konci roku 2017 je přibližně 84 %

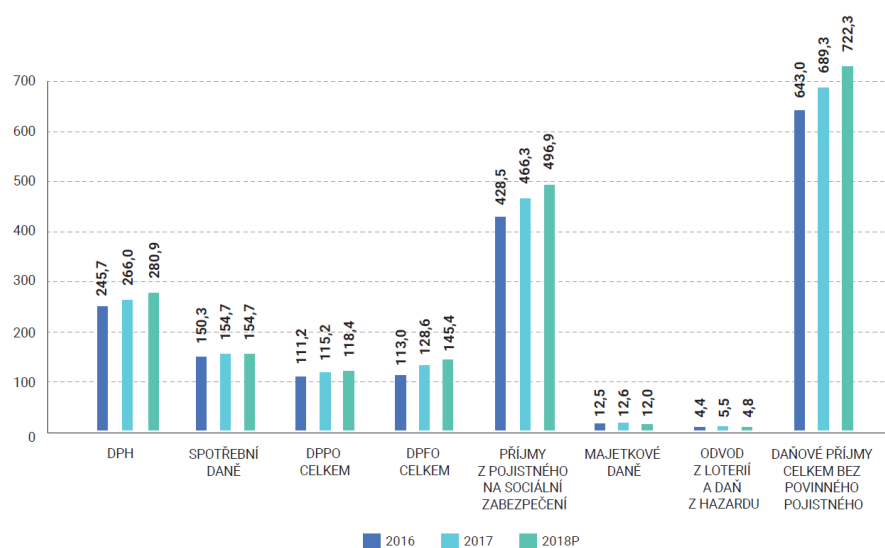
² rozpočtových

³ Celkové plánované nebo zamýšlené výdaje v ekonomice jako celku během daného období.

státního sluhu tvořeno vnitřním dluhem ve formě střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů vydanými na domácím trhu a 16 % je tvořeno vnějším dluhem, dluhopisy vydanými na zahraničních trzích a přijatými úvěry od mezinárodních finančních institucí jako je Evropská centrální banka.

Následující graf zobrazuje podíl jednotlivých daní na příjmech státního rozpočtu za poslední tři roky. Jelikož rok 2018 ještě není zcela uzavřen, jedná se o předpokládané příjmy.

VÝVOJ CELKOVÝCH A VYBRANÝCH DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ
V LETECH 2016–2018 V MLD. KČ

Obrázek 2: Vývoj celkových a vybraných daňových příjmů v letech 2016-2018

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete tři funkce peněz.
2. Vysvětlete tři funkce státního rozpočtu.
3. Vysvětlete pojem kupní síla peněz.

2.3 Daně a daňový systém ČR

Jak již bylo zmíněno výše, největším zdrojem příjmů státního rozpočtu jsou daně. Daň je charakterizována jako **povinná, zákonem určená platba** do veřejného rozpočtu. Je to platba **neúčelová a neekvivalentní**. V okamžiku, kdy platíme daň, nevíme, k čemu přesně budou využity a jestli toto využití pro nás bude mít odpovídající protihodnotu. Např. za mnou zaplacené daně může být opravena silnice, po které nikdy nepojedu. Daně jsou placeny pravidelně v určitých intervalech (př. daň z příjmů) nebo při určitých okolnostech (př. koupě pozemku).

Daň

Poplatek má na rozdíl od daní, charakter jednorázové peněžní částky, která je vybírána například za nějakou službu. Může to být dálniční poplatek, clo, mýtné, koncesionářský nebo soudní poplatek nebo bankovní poplatky.

DAŇOVÁ TERMINOLOGIE

Daňový subjekt – je fyzická nebo právnická osoba povinná platit daň.

Správce daně –nejčastěji jako správce daně vystupuje finanční úřad a finanční ředitelství, a dále celní úřady.

Poplatník – je osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani. Je to osoba, na kterou skutečně dopadá daňová povinnost.

Plátce daně – osoba, která je odpovědná odvést správci daně daň vybranou od poplatníků nebo sraženou poplatníkům. Poplatník a plátce daně může a nemusí být tatáž osoba. Ve vztahu k finančnímu trhu bývá ve většině případů poplatníkem vlastník účtu, kterému je fakticky snížen výnos z úroků. Plátcem je finanční instituce. Vlastník účtu se o odvodu daně dozví na základě výpisu z účtu. Výjimkou jsou výnosy z prodeje cenných papírů, kdy je vlastník účtu současně poplatníkem i plátcem.

Základ daně – je předmět daně v měrných jednotkách, buďto ve fyzických jednotkách, např. u daně z lihu v litrech, nebo v hodnotovém vyjádření v Kč.

Sazba daně – je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně stanoví velikost daně. Obvykle se používá několik typů sazeb v závislosti na druhu daně.

Srážková daň – jedná se o zvláštní sazbu daně. Většina výnosů na finančních trzích je zdaňována touto sazbou. Srážkovou daní jsou zdaňovány i příjmy z některých druhů pracovního poměru. Pro rok 2019 platí 15 % sazba.

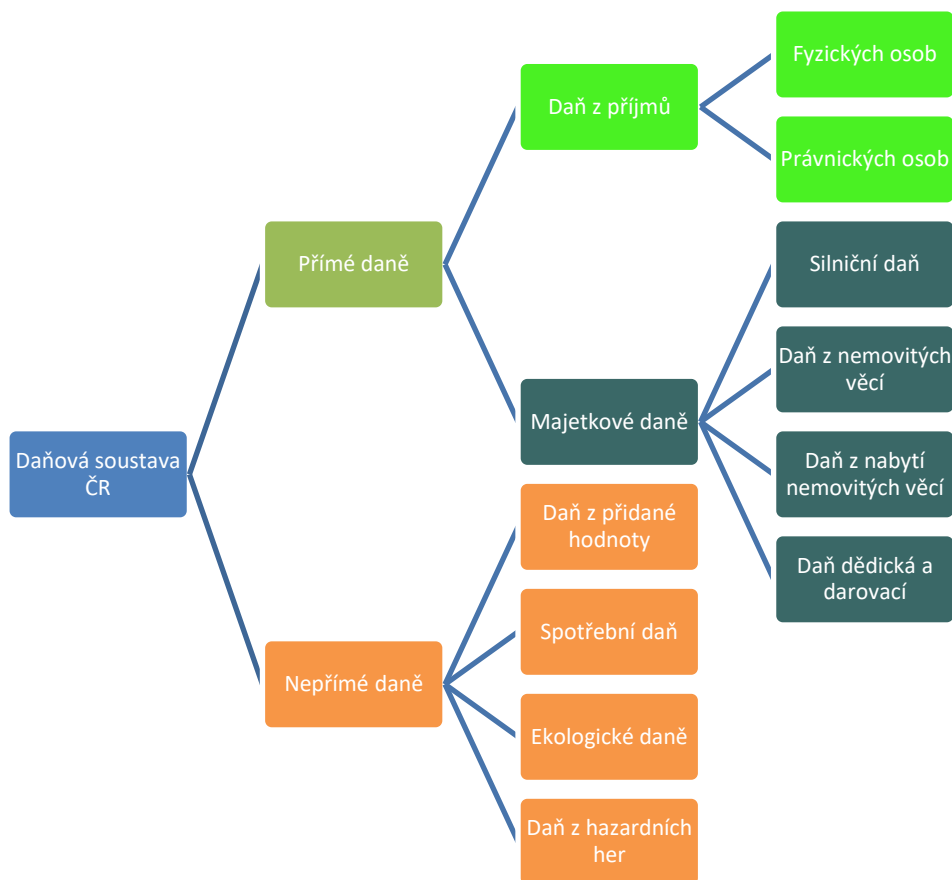
KLASIFIKACE DANÍ

Podle vazby na důchod⁴ poplatníka

1. *Přímé daně* – jsou závislé na výši dosahovaného příjmu. Patří zde daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob, daně majetkové, silniční daň a daň z nabytí.
2. *Nepřímé daně* – jsou zahrnuty v ceně služeb a zboží. Je placena v okamžiku koupě. Mezi nepřímé daně se řadí daň z přidané hodnoty, spotřební daň a ekologické daně.

⁴ Důchodem je v ekonomické terminologii označován příjem jako takový, např. plat, mzda, úrokový výnos, sociální dávky aj.

Podle vazby na objekt (předmět zdanění) se daně člení na důchodové, spotřební a majetkové.

Obrázek 3: Daňová soustava ČR

2.3.1 ODVODY NA SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Poněkud bokem daňové soustavy stojí odvody na sociální pojištění. Přestože není její součástí, je pojistné na sociální pojištění povinnou platbou do veřejného rozpočtu. Na rozdíl od daní jsou v něm určité prvky účelovosti. Sociální pojištění se rozděluje do:

- systému veřejného zdravotního pojištění
- systému sociálního zabezpečení

Veřejné zdravotní pojištění slouží k úhradě nutné zdravotní péče v rozsahu daném zákonnými pravidly. Povinně ho platí všichni zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), osoby bez zdanitelných příjmů (OBZP) a osoby, za které je plátcem pojistného stát. Platby jsou hrazeny na účet zdravotní pojišťovny, u které je příslušný občan registrovaný.

Sociální zabezpečení spravuje Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ). Sociální zabezpečení má tři složky.

- *Důchodové pojištění* – z důchodového pojištění jsou vypláceny starobní důchody, invalidní důchody, vdovské/vdovecké a sirotčí důchody
- *Nemocenské pojištění* – povinná účast na nemocenském pojištění je u zaměstnanců dána zákonem, OSVČ si mohou nemocenské pojištění platit dobrovolně. Z nemocenského pojištění je poskytována: nemocenská, peněžité pomoci v mateřství, ošetrovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství, dávka otcovské poporodní péče (tzv. otcovská) a dlouhodobé ošetrovné.
- *Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti*

OTÁZKY

1. Daň je:
 - a. Náhodným příjmem státního rozpočtu.
 - b. Povinná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu.
 - c. Účelová a ekvivalentní.
2. Plátce daně je osoba:
 - a. Povinná odvést daň správci daně.
 - b. Osoba, jejíž příjmy jsou přímo podrobeny dani.
 - c. Finanční úřad.
3. Sociální pojištění se dělí na:
 - a. Důchodové pojištění a nemocenské pojištění
 - b. Veřejné zdravotní pojištění a státní politiku zaměstnanosti
 - c. Veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení

ODPOVĚDI

1. Daň je povinná, zákonem určená platba do státního rozpočtu.
2. Plátce daně je osoba povinná odvést daň správci daně.
3. Sociální pojištění se dělí na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Před vynálezem peněz si lidé směňovali zboží a služby formou tzv. barterového obchodu. Nedostatkem tohoto způsobu obchodování byla jednak nutnost oboustranné shody potřeb a dále stanovení hodnoty zboží. Peníze proto plní především funkci prostředku směny. Dále slouží jako uchovatel hodnoty a zúčtovací jednotka. Výhradní právo tisknout bankovky má Česká národní banka, mince razí Česká mincovna. Kupní síla peněz se v čase mění v závislosti na míře inflace. ČNB má nastaven střednědobý inflační cíl 2 %.

Státní rozpočet využívá vláda pro kontrolu svých fiskálních aktivit. Představuje bilanci očekávaných příjmů a výdajů a je schvalován formou zákona. Základní ekonomické funkce státního rozpočtu jsou alokace, redistribuce a stabilizace peněz. Největším zdrojem příjmů státu jsou daně. Daň je definována jako povinná, zákonem určená platba do státního rozpočtu. Je pro ni charakteristická neekvivalentnost a neúčelovost. Nejčastější členění daní je podle jejich vlivu na důchod poplatníka, tj. na přímé a nepřímé. Vedle daní jsou dalším významným zdrojem příjmů platby na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení.

3 OSOBNÍ FINANCE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Následující tři kapitoly jsou zaměřeny na „vnitřní“ informace o nás samotných. Položíme si zde základní otázky o významu peněz ve vašem životě a podíváme se obecně na to, jak si zajistit finanční stabilitu v průběhu celého života.

Kapitola o osobních financích vysvětluje peníze jako zdroj pro naplnění vašich přání v životě. Dále ukazuje obecný koncept peněz pro sestavení finančního plánu. Na příkladu se dozvíte, jak fungují peníze v různých etapách života a jaká úskalí s sebou nese emoční rozhodování.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Si budete schopni stanovit význam peněz ve vašem životě.
 - Podíváte se na své priority z dlouhodobého hlediska.
 - Získáte představu o své požadovaném životním standardu.
 - Pochopíte vztah mezi přáními a penězi.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Finanční plán, potřeby, přání, peníze, koncept peněz, životní situace, životní etapy, priority.

3.1 Finanční plán

Otázky

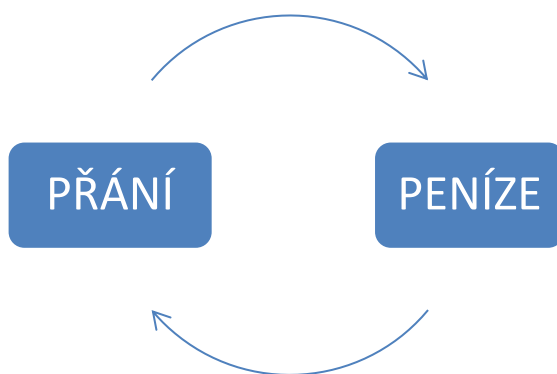
Než začnete s penězi vůbec pracovat položte si otázku: „Co pro mne znamenají peníze?“ Je to prostředek nebo cíl? Jestliže jsou pro vás peníze prostředkem, jsou prostředkem k čemu? Proč vlastně chodíte do práce nebo na brigády a co očekáváte, že vám tyto vydělané peníze v životě přinesou?

Většina z vás si asi odpoví, že vyděláváme peníze proto, abychom se užívali. Vážně jen toto? Jak si představujete svůj život od teď dál? Troufnu si říci, že každý z nás si v životě přeje víc než jen přežít. Máme určité představy o svém životě, práci, zálibách, jaké vztahy

bychom chtěli mít, jak trávit volný čas, kde bydlet atd. Mohou to být přání hmotn i nehmotn. Může to být v horizontu jednoho měsíce nebo na celý život. Je pochopiteln, že tyto představy se s časem a zkušenostmi mohou měnit. Při plánování peněz je potřeba i s tímto pott.

Ke kterm svm přáním potřebujete peníze? Je tam něco, co se dá splnit i nulou na utu? Peníze jsou nezbytnou součastí žvota. Přání dvj penězům význam. Pokud vaše peníze neznj svůj cíl, bez ohledu na to, kam je umstte a jak tam je zhodnocení, štěstí do žvota nepřinesou. Na druhou stranu, kdy znáte svou představu o žvot, ale nemáte pro ni dostatek zdrojů přináší t pocit frustrace a ztrátu důvěry ve své přání.

Přání a peníze

Obrázek 4: Přání a peníze

Přání s sebou nesou emoce, peníze zase souvisí s informacemi z finančního trhu, jak popisuje kapitola 1. Emoce a informace jsou dva zsadn důvody, proč je vhodné mít oporu v odborn finann službě. Doporučuji mít ve financích od zattku jediného člověka, který zn vaše přání a m celkov přehled o vaší ekonomice. M přístup k informacím skrze cel finann trh a dokáže je propojit s naplánováním vašich přání. Zároveň vám poskytuje nadhled a objektivitu. Tak jako vyuvme odborníky v jiných oblastech žvota např. lékař, kadeřnice, masr, stavební firmy, uetn, pvnnci atd., tak to platí i pro finance.

Profesionln finann sluba

Cílem finann gramotnosti umt rozeznít objektivn informace, potazmo kvalitn finann službu. Uvedu jednoduch příklad: Když poskytovatel nebo zprostředkovatel stavebního spoření uvede informaci, že stavební spoření po 6 letech „končí“, finann gramotn člověk se nad takovou informací přinejmenším pozastaví.

KOL K ZAMYŠLEN

Trochu se zasnte a bez ohledu na vaší současnou situaci si na papír napište 10 „věcí“, kter si v žvot přejete, jak si představujete svůj život od teď dl.

Ve druhém kroku si ke každému z těchto přání napište, co potřebujete k tomu, aby se uskutečnilo (např. čas, zdraví, peníze, energii, vzdělání atd.) a co jej nejvíce ovlivňuje.

Nakonec si ke každému přání si doplňte, kolik peněz na něj potřebujete a kolik peněz jste ochotni do něj investovat z měsíčního rozpočtu.

3.2 Koncept peněz

At' už s penězi hospodaříte jakkoliv, teprve v okamžiku, kdy vám do života vstoupí nějaká nečekaná událost se ukáže, jak stabilní vaše peníze ve skutečnosti jsou. Jakkoliv se změní vaše peníze, bude to mít vliv na váš život, potažmo na vaše přání. Naopak když se změní něco ve vašich přáních a prioritách, je potřeba tomu přizpůsobit nastavení peněz. Přání jsou ve středu všeho a kolem přání se točí život. Jak postupovat s rozložením peněz do jednotlivých oblastí je individuální.

Obrázek 5: Koncept peněz

Jelikož zdrojem pro naše přání jsou příjmy, které se mohou během života měnit, je důležité se zajistit pro případ jejich dočasného i dlouhodobého, případně trvalého snížení. Do těchto oblastí patří v první řadě **odpovědnost** každého z nás za své činy. Dále zajištění výpadku příjmů v případě že se stane něco na vašem **životě nebo na zdraví**, v **penzi**, kdy příjmy mohou radikálně klesnout a zajištění **majetku**.

Úkolem finanční **rezervy**, je pokrýt krátkodobé kolísání příjmů nebo nečekané výdaje. **Bydlení** je oblast, která se dotýká každého z nás a také co si přejeme pro své **děti**. Pokud toto všechno funguje v rámci měsíčního rozpočtu peníze, které jsou navíc můžete směřovat

do svých **snů a přání**, přpadn do **investic**. V dalsch kapitolách se budeme podrobněji zabývat tím, jak tvořit jednotliv oblasti.

3.3 Priority v různých etapách života

Pro ukázku uvádím příběh dvou mladých lidí o tom, jak jsou priority v různých etapách života a jak emoce ovlivnj finann rozhodování a na co si dát pozor.

Adam a Eva se rozhodli spolu proit ivot. Jsou bez závazků, jete studují. V této situaci mají obrovskou výhodu v tom, že mají veker příjmy jen pro sebe a disponují tou nejvzcnj komoeditou – asem. Toto je nejvhodnj doba zait si vytvářet vlastní peníze a zejména dlouhodob peníze. Jenže si řeknou: „Jsme mlad, chceme si td’ uivat. Budoucnost neřešíme, je to daleko.“

Bez závazků

V okamziku, kdy dostudovali, chtějí se osamostatnit a zainj hledat vlastní bydlení. V tu chvíli začnou logicky peníze směřovat do této oblasti a pomíjí ve ostatní. „My td’ chceme bydlet a nic jiného nás nezajímá.“ Protože si ale do td’ „uivali“, moc vlastních prostředků nemj. Nezbyvá tedy než bydlení financovat uvřem. Pokud nemj dobře postaven finann základy a vyerpj veker své rezervy do bydlení, riskují, že v budoucnu uvř nebudou schopni splácet, nebo hůř vytouen bydlení budou muset prodat. Navc uvř na bydlení bývá zpravidla na 20-30 let, ale když o něj adj, vycházejí ze souasn situace, kdy mají dva „plnohodnotn“ příjmy a nemj jete děti ani jin závazky. Neřeší, jak dluh ovlivní jejich život do budoucna a jak vlastn dalsch 20 let bude vypadat. Jen si řeknou: „Nějak to zvládneme.“

Bydlení

Během doby, kdy splácí uvř na bydlení, příchází i děti a dojde u nich k naprostému přenastavení priorit. Jednak to znamená zsadn pokles v příjmech, protože jeden z rodičů je na mateřsk/rodiovsk dovolen. Toto je ovsem situace, kterou mají očekávat. A děti jsou na prvním místě. V tomto okamziku jsou lidé schopni investovat do dt více peněz než do sebe. Pokud jde vtsina volného příjmu dětem, děti jsou lépe zajiteny než rodiče, přestože samy jete adn příjmy nevytváří, rodiče jim odkldj více peněz než sobě apod., co se stane, když rodičům klesnou z nějakého důvodu příjmy? Jak zajst rodinu a spltku uvřu?

Děti

Po 20 letech, kdy se děti osamostatní, zainj myslet na penězi. Jenže ta už klepe na dveře. „Kolik toho asi stihneme našetřit? Navc budeme muset u dělat njak úpravy na dom, přeci jen m 20 let. Kde na to máme vzít?“ Něco si sice našetřili, ale protože celou dobu splceli uvř, museli živit děti a taky si chtěli něco v ivot uit, tak to nestačí. Co td’? „No když tak se uskromnme. Vdyt kdyby bylo nejhůř, prodáme dm, kter jsme postavili a 20 let spláceli a půjdeme někam do bytu. To nám na penězi sta.“ Kde jsou přání?

Peníze

Jestliže peníze řídíte podle toho, co je TD prioritou, nemusí zbývat peníze na potom. Jenže pokaždé bude njak „td’“, kdy budete potřebaovat peníze. Dležit je proto rozložit

Rozloen peněz

měsíční příjem nejen v místě (kam na finančním trhu je uloží), ale také v čase. Nejlepším časem, kdy můžete začít něco dělat pro svou budoucnost je právě teď. Takto si zajistíte, že si budete moci „užívat“ i v budoucnu. Ať už se nacházíte v jakékoliv životní fázi, vždy to má smysl.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Než si začnete tvořit finanční plán, měli byste si položit otázku: „Co pro mne v životě znamenají peníze?“ Každý má jinou představu o svém životním standardu, o tom, jak by chtěl svůj život prožít a také jsme každý v jiné životní situaci. Všichni máme v životě nějaká přání, která si přejeme naplnit a k jejich uskutečnění potřebujeme peníze. Přání a peníze spolu úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují. Pro zajištění objektivnosti jak nad vašimi přáními, tak nad finančními informacemi doporučuji využít profesionální poradenskou službu. Od začátku by to měl být jeden člověk, který rozumí penězům, zná komplexně vaše finance a dokáže je propojit s vašimi přáními v životě. Pro naplnění těchto požadavků musí být v pozici, kdy má přístup k informacím z celého finančního trhu.

K naplnění přání směřuje koncept peněz, tedy jaké oblasti v životě je potřeba dát do souladu. Základním předpokladem je zajištění odpovědnosti a příjmů, zejména v případě jejich poklesu, ať už z důvodů zdravotních, pracovních nebo škod na majetku. Další oblastí, kterou řeší každý z nás je bydlení, popřípadě rodina. Když jsou všechny tyto oblasti zajištěny, můžete volné peníze investovat a směřovat do přání. Finanční plán by se tedy měl odvíjet od vašich přání. Ať už to jsou přání (a potřeby) momentální nebo na celý život.

4 HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Základem finann gramotnosti je zvládat svou osobn ekonomiku a efektivn hospodařt s penězi. V této kapitole si ukážeme si, jak pracovat s vydajovou i příjmovou stránkou rozpočtu a jak postupovat v případě přebytkového nebo schodkového výsledku hospodařn. Významnou soust osobn ekonomiky je finann rezerva, kter je prevencí zadlužení.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Si budete schopni sestavit si svůj osobn/rodinn rozpočet.
- Budete schopni pracovat se schodkem/přebytkem svého rozpočtu.
- Získáte povědomí o tvorbě finann rezervy.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Rozpočet, příjmy, výdaje, hospodařn domácnosti, finann rezerva.

4.1 Sestaven rozpočtu a prce s rozpočtem

Základním principem hospodařn domácnosti je dlouhodobě uvést do souladu příjmy s výdaji domácnosti a vytvářet přebytkov, nebo alespoř vyrovnan rozpočet. U domácího rozpočtu, na rozdíl od státu, není možen být dlouhodobě v mínusu.

Proč sestavovat rozpočet? Abyste měli nadhled. Rozpočet vm ukazuje reln obraz o vašem žvotě. Můžete se perfektně orientovat na finančním trhu, ale pokud neznáte svou vlastn situaci, tyto informace vám nepřnesou užitek. Rozpočet vm ukazuje, jaké jsou moženosti pro vaše přání. Poskytuje přehled o financování každodenního žvota a současně vytváří i přstředky pro budoucí výdaje.

**Význam
rozpočtu**

Rozpočet byste rozhodně neměli brát jako jednorázovou záležitost. Je důležité si jej průběžně aktualizovat, a to zejména v situacích, kdy procházíte nějakou životní změnou. V takových případech je dobré si sestavit i předběžný rozpočet.

Předběžný rozpočet

Příkladem pro sestavení předběžného rozpočtu může být narození potomka nebo pokud plánujete vzít si úvěr na bydlení. V takových situacích je vhodné si namodelovat, jak to bude vypadat, až se dítě narodí nebo až budete mít tu hypotéku a zkuste v tomto rozpočtu hospodařit už teď. Jednak si „natrénujete“ novou situaci a dopředu zjistíte, jestli jste schopni ji zvládnout. Další efekt je ten, že si vytvoříte rezervu, kdybyste například nebyli schopni v budoucnu úvěr splácet apod.

Sestavení rozpočtu

Pro sestavení rozpočtu můžete použít papír, excelovskou tabulku, nebo nějaké sofistikovanější aplikace. Na výsledku to nic nemění, záleží jen na vás, s čím se vám lépe pracuje. Čím bude rozpočet podrobnější, tím bude také reálnější, zároveň se v něm musíte dobře orientovat. Pro inspiraci můžete vycházet z příkladu na stránkách ministerstva financí v kapitole Rodinný rozpočet: <https://www.psfv.cz/cs/rodinne-finance/rozpocet>.

4.1.1 PRÁCE S PŘÍJMY A VÝDAJI

Výdaje

Pokud sestavujete rozpočet poprvé, a ještě zcela neznáte skutečnou výši výdajů, odhadnete je. V dalších dvou nebo třech měsících jejich výši upravujte podle skutečných vydání domácnosti. Čím déle své výdaje (a samozřejmě i příjmy) sledujete, tím věrnější a reálnější váš rozpočet bude. Určité nejistotě, projevující se mimořádnými událostmi, se však ubránit nelze. Na toto je možné se připravit tím, že si na výdajové straně tvoříte tzv. rezervy.

Příjmy

U příjmové stany rozpočtu vždy uvažujte **čisté příjmy** tedy to, co vám skutečně přijde na účet a s čím už můžete volně disponovat. Za příjem je zpravidla považován příjem ze zaměstnání nebo podnikání. Mohou to ale být i různé formy dávek, stipendia, kapesné, různé přivýdělky, brigády, výnosy z cenných papírů, podíly z vlastnictví podniků, nájemné, zaměstnanecké benefity atd. Započítejte veškeré zdroje, odkud k vám peníze proudí.

Důležité je rozlišovat **pravidelný příjem (výdaj)** a **nahodilý příjem (výdaj)**. Pravidelné měsíční výdaje mají být financovány z pravidelného příjmu. Nahodilý příjem můžete uvažovat jako rezervu na nahodilé výdaje nebo je můžete uložit i do dlouhodobějších cílů, případně jako občasné přilepšení. Životní standard si zvyšujete pouze zvyšováním pravidelného příjmu. V opačném případě jste na cestě do dluhové pasti. Při sestavování rozpočtu doporučuji nadhodnotit výdaje a podhodnotit příjmy, v rozumné míře.

Schodkov rozpočet

Existují v zasad dvě mořnosti, jak vyrovnávat nesoulad mezi přijmy a vydaji: sniřovat vydaje nebo zvyšovat přijmy. První řešení je dočasné, to druhé dlouhodob.

1. Pokud je to mal částka v řadu stovek ař tisíc, může se jednat o běžn vykvy a lze to považovat za „normln“. Nikdy totiž nebudete znát sv vydaje přesn na korunu. Kdyř si sestavujete rozpočet, prost s tímto výkyvem počítejte a navyřte si vydaje o tuto částku jako „rezervu“.
2. Kdyř vm vyjde, ře jste v minusu několik tisíc, nebo dokonce desetitisíce jde o varování. Buďto jste př sestavování rozpočtu udelali chybu a znovu jej tedy přehodnotte. Dale se může stát, ře zrovna v měsci, kdy si rozpočet poprvé sestavujete, jste měli njak neekanan vydaj. Posute, jestli se tato situace může opakovat a jak často. Jestliže se jedná o stabilní situaci, rychle ji řeřte! Prvním krokem je přehodnotit vydaje podle priorit. Jsou tyto vydaje na potřeby základní nebo nadstandardn? Toto je ovřem jen krtkodob řešení. Vyřř vydaje si dlouhodob můžete dovolit jen tehdy, mate-li na to odpovídající přijmy.

Přebytkov rozpočet

1. Zde je také vyznamn, o jak velkou částku se jedná. Jestliže jde o malou částku, může to byt opet dusledkem běžnho kolisn vydaj. Prost tento měsc byly niřř.
2. Jestliže jde o vyřř částku a vř rozpočet je dlouhodob v přebytku, blahopřejte! Jste na nejlepř cestě k naplnn svých přn. Ovřem pozor na euforii, kter s penězi přichz. S vyřřmi přijmy přirozen přichzej vyřř vydaje. V tomto, kam směřovat voln peníze vás povedou víře přn.

SAMOSTATN KOL

Vytvořte si svůj osobn/rodinn rozpočet. Zaznamenejte si veřker vydaje a přijmy, spočítejte rozdíl a navrhnte řešení. Formulář najdete v LMS kurzu.

Pokud vm vyřel přebytkem, jak byste s ním nalořili? Jestliže jste v minusu, zamyslete se nad tím, čím je způsoben. Jedná se o nahodil vykvy nebo o dlouhodob stav. Také zkuste navrhnout řešení. Jak byste upravili sv vydaje a jak byste situaci řeřili z dlouhodobého hlediska.

4.2 Finanční rezerva

Finanční rezerva znamená odložení části příjmů na nečekané výdaje nebo na pokrytí krátkodobého poklesu příjmů. Jejím smyslem je tedy dorovnávat **krátkodobé a neplánované** výkyvy v rozpočtu.

Význam:

- Prevence zadlužení. Když vás život něčím překvapí, máte na to vlastní peníze.
- Zachování životního standardu, popř. zabránění jeho přílišnému poklesu.

Finanční rezerva by měla splňovat následující kritéria:

- Dostupnost peněz v krátkém čase (bez dalších nákladů a poplatků za výběr). To ovšem neznamená, že peníze budou uloženy na krátkou dobu. Rezervu máte mít neustále. Peníze mohou být na účtu uloženy třeba 20 let, ale v případě potřeby jsou okamžitě k dispozici.
- Její výše by měla odpovídat minimálně 3násobku měsíčního příjmu. V případě, že máte nějaký úvěr, je třeba započítat také rezervu na splátky úvěru.

Rezervu průběžně doplňujte. Doporučuji odložit si z každého příjmu cca 10 %. Záleží samozřejmě na individuální situaci.

Kde rezervu tvořit? Níže uvádím pouze některé možnosti, kde můžete svou finanční rezervu tvořit. Vše záleží na individuálním cítění každého z nás. Pro zhodnocení peněz platí pravidlo, že čím jsou peníze dostupnější, tím je zhodnocení nižší. S tímto je třeba počítat. Není podmínkou mít rezervu uloženou pouze na jednom místě. Můžete kombinovat i více možností.

Možnosti:

- „Do polštáře“ - plný vliv inflace
- Běžný účet v bance – minimální zhodnocení
- Spořicí účet – zpravidla mívá vyšší zhodnocení než běžný účet. Pokud byste chtěli využít různé termínované vklady, nebo možnost fixace, které banky nabízejí, doporučuji takto zafixovat pouze část peněz. Tento krok může přinést vyšší zhodnocení, je ale potřeba pořád mít na paměti, dostupnost peněz.
- Fondy peněžního trhu nebo konzervativní podílové fondy – jedná se o investici a s tím souvisí kolísání hodnoty vložených peněz, byť minimálním. V tomto případě záleží na vaší schopnosti nést toto investiční riziko.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete význam domácího rozpočtu.
 2. Jak je úloha finann rezervy?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Úkolem osobního/rodinného rozpočtu je dlouhodob uvádět do souladu pjmy a výdaje. Jeho význam spoívá v tom, že vm ukazuje vaši současnou situaci a kam vae hospodaření s penězi směřuje. Dv vm informaci o tom, kolik máte zdrojů pro naplňovn vašich přn. Je dležit rozlišovat pravideln a nahodil pjmy/výdaje. K pokryt pravidelných výdajů mj sloužit pravideln pjmy. Svůj životní standard můžete navýšit omezenm výdajů, to je jen krtkodob řešení, nebo navenm pjm, toto je dlouhodob řešení. Rozpočet představuje financování vašeho běžného každodenního života jak v krtkm čase, tak i vhledov do budoucna. Pro zajištění jeho fungování a udržení je dležit tvořit finann rezervu, která m pokrýt neekan krtkodob výpadky pjm nebo navýšení výdajů.

5 PŘÍJMY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola o příjmech je zaměřena legislativní povinnosti, které s vytvářením příjmů souvisí. Definuje základní druhy pracovního poměru, způsob výpočtu daně a odvodů na sociální pojištění z pohledu zaměstnance a z pohledu podnikatele. Poukazuje na možnosti snížení daňového zatížení. Závěr kapitoly vám má poskytnout motivaci a inspiraci pro hledání způsobů, jak můžete své příjmy navyšovat.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly budete:

- Se budete orientovat v druzích pracovního poměru.
- Budete si schopni vypočítat svůj čistý příjem.
- Dozvíte se, jak zefektivnit svou výslednou daňovou povinnost.
- Získáte inspiraci pro navýšení příjmů.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Hlavní pracovní poměr, pracovní smlouva, dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti, odpovědnost zaměstnance, daňové příznání, přehledy, odvody, zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, zaměstnavatel, zaměstnanec, OSVČ, snížení daní, příjmy, zaměstnání, podnikání, podnikatelské systémy.

5.1 Druhy pracovního poměru

HLAVNÍ PRACOVNÍ POMĚR

Uzavírá se klasická pracovní smlouva. Je to dvoustranný právní úkon, který má splňovat určité formální a obsahové náležitosti. Musí být uzavřena písemně a podepsaná nejpozději v den, který je sjednán jako den nástupu do práce. Obsah pracovní smlouvy musí být v souladu se zákoníkem práce. Obsahuje 3 podstatné náležitosti:

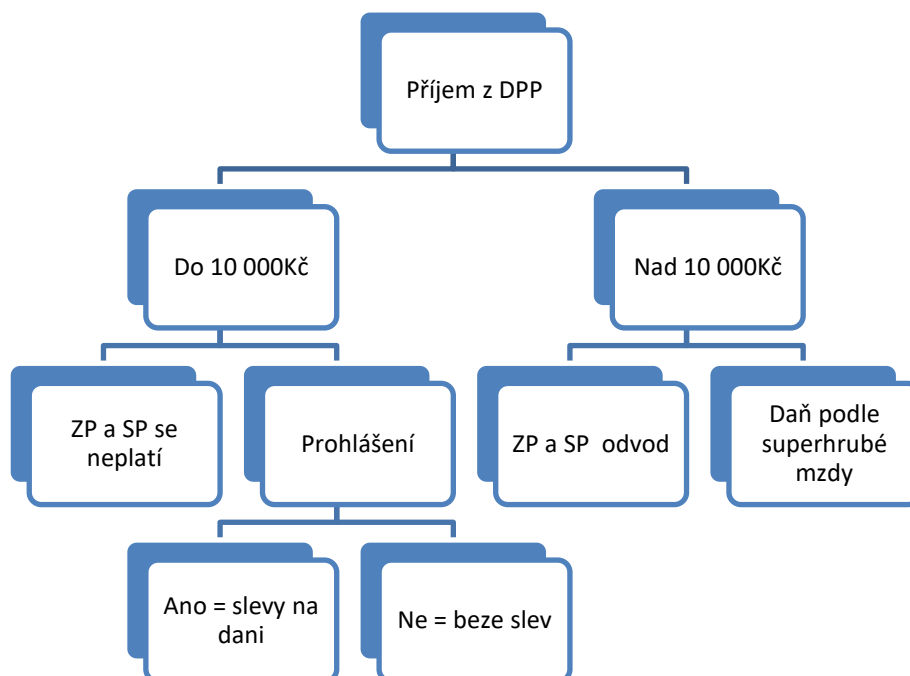
1. druh práce
2. místo nebo místa výkonu práce

3. den nástupu do práce

DOHODA O PROVEDENÍ PRÁCE (DPP)

Rozsah práce nesmí překročit 300 hodin v kalendářním roce u jednoho zaměstnavatele. U DPP je rozhodný limit 10 000Kč měsíčně, tento má vliv na povinnost platit pojistné na sociální pojištění a na způsob výpočtu daně. Pokud máte uzavřeno více odhod, příjmy se sčítají. Pozor **zdravotní pojištění** musí mít zapláceno všichni povinně. Jestliže máte pouze příjmy, ze kterých se pojistné neodvádí a neplatí za vás pojištění stát, musíte se do 8 dnů nahlásit na zdravotní pojišťovně jako osoba bez zdanitelných příjmů (OBZP) a hradit si pojistné sami. Sazba v tomto případě je 13,5 % z minimální mzdy (pro rok 2018 je to 12 000Kč). Může to být např. situace kdy dosáhnete věku 26 let, stále studujete a nemáte žádný příjem, ze kterého se pojistné odvádí.

Při výdělku do 10 000Kč je daň vždy srážena sazbou 15 %. Zaměstnanec má možnost podepsat tzv. Prohlášení k dani, na základě kterého, si může uplatňovat slevy na dani, viz. níže. Takto sraženou daň už nemusíte nikde vykazovat, ani podávat daňové přiznání. Můžete tento příjem v daňovém přiznání uvést dobrovolně, pokud máte v daném roce nízké příjmy. Prohlášení je možné na každý měsíc podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele. Pokud si zaměstnanec vydělá v daném měsíci více než 10 000Kč, daň se vypočítává z tzv. superhrubé mzdy, viz. níže.

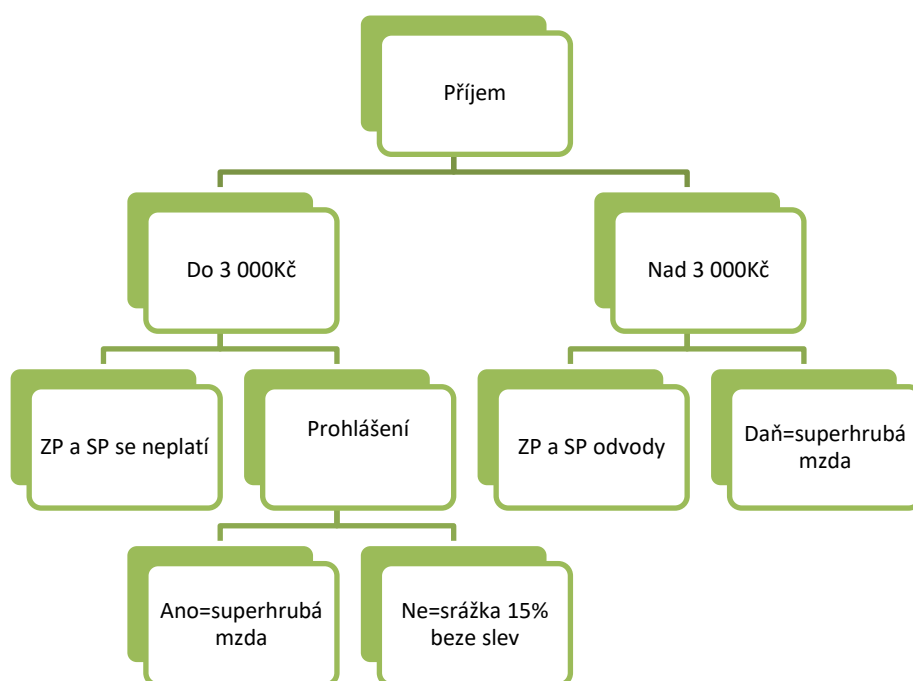
Obrázek 6: Dohoda o provedení práce

DOHODA O PRACOVNÍ ČINNOSTI (DPČ)

Tuto formu pracovního poměru lze považovat za jakousi smlouvu na zkrácený úvazek. Je možné ji uzavřít během roku s libovolným počtem zaměstnavatelů. V průměru nesmíte u jednoho zaměstnavatele pracovat více než je průměrná stanovená týdenní pracovní doba, tedy více než 20 hodin týdně. Pro DPČ dále platí povinnost minimální mzdy, resp. minimální hodinové sazby.

Zdravotní a sociální pojištění platí zaměstnanec i zaměstnavatel až z odměny nad 3 000Kč za měsíc z celé částky. Při více dohodách současně se příjmy sčítají. V tomto případě rovněž platí, že když nemáte jiný příjem, že kterého byste odváděli pojistné na zdravotní pojištění, ani jej za vás neplatí stát, máte povinnost se nahlásit na zdravotní pojišťovně jako OBZP.

Pokud je váš výdělek nižší než 3 000Kč a nepodepíšete Prohlášení k dani, příjem je zdaněn srážkovou daní 15 %. Pokud Prohlášení podepíšete nebo máte příjem přesahující tento limit, příjem je daň počítána ze superhrubé mzdy.

Obrázek 7: Dohoda o pracovní činnosti

Odpovědnost zaměstnance za škodu

Pokud způsobíte při plnění pracovních povinností svému zaměstnavateli škodu, je oprávněn požadovat náhradu do výše 4,5násobku hrubého měsíčního příjmu.

Daňov povinnosti občana

Daň z prjm fyzických osob upravuje Zákon . 586/1992 Sb. zákon o danch z prjm. V souasn době je zdanění prjm fyzických osob stanoveno ve vyi 15 % a vztahuje se na tyto formy prjm:

6 Prjmy ze zvisl činnosti a funkčních požitků – prjem ze zaměstnání

7 Prjmy ze samostatn činnosti – podnikání (OSVČ)

8 Prjmy z kapitálového majetku – dividendy, úroky z vkladů na utech apod.

9 Prjmy z nájmu – pronájem nemovitostí, pravideln pronájem movitých věcí

10 Ostatní prjmy – nahodil prjmy, prjmy z prodeje nemovitostí a movitých věcí, výhry v loteriích, prjmy z prodeje cenných papírů atd.

Kdo podává daňov prznn

Daňov prznn se podává ron a je povinen jej podvat každ, jehož ron prjmy přesáhly 15 000K. Pokud nejde o prjmy od dan osvobozen nebo o prjmy, z nichž je daň vybrana srzkou. Dále osoby jejichž prjmy sice nepřesáhly hranici 15 000K, ale vykazují daňovou ztrátu.

Za zaměstnance odvádí daň zaměstnavatel. Dobrovoln si může zaměstnanec podvat daňov prznn sám. OSVČ má povinnost si podvat daňov prznn vždy sám. Spolu s daňovm prznnm je vázána také povinnost odevzdat Prehledy o prjmech a výdajích na okresní správu sociálního zabezpečení a na zdravotní pojiovnu.

OSVČ

Osoba samostatn vdlen inn vykonává svou činnost na základě živnostenského i jiného oprvnn (živnostníci, zemědělci, lékaři, advokáti apod.). Samostatn vdlen činnost se od roku 2004 rozděluje na:

- samostatnou výdělečnou *innost hlavní* – hlavní samostatnou výdělečnou činnost vykonáváte, pokud neexistuje řdn důvod pro výkon vedlejší činnosti.
- samostatnou výdělečnou *innost vedlejší* – při souběhu SV a zaměstnání a v některých sociální uznnch situcch⁵.

⁵  9 odst. 6 zákona . 155/1995 Sb., o důchodovém pojien

5.1.1 ODVODY

ZAMĚSTNANEC

Kromě daně se z příjmů odvádí také pojistné na zdravotní a sociální pojištění. Odvody platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel. Za to, že pojistné bude skutečně odvedeno na příslušné účty, stejně tak jako za případné dluhy má odpovědnost pouze **zaměstnavatel**. Vyměřovacím základem u zaměstnanců je hrubá mzda.

OSVČ

OSVČ má povinnost odvádět pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení formou záloh od okamžiku zahájení samostatně výdělečné činnosti. Zálohy na sociální pojištění jsou hrazeny ve výši tzv. povinné minimální zálohy, a to bez ohledu na skutečné příjmy. Dále se výše pojistného odvíjí od skutečné výše příjmu. Vyměřovacím základem je rozdíl mezi zdanitelnými příjmy a zdanitelnými výdaji. Pro výkon vedlejší činnosti nevzniká povinnost platit minimální zálohy.

Pojistné na sociální pojištění, stejně jako doplatek tohoto pojistného za kalendářní rok, jsou splatné do 8 dnů po dni, ve kterém byl podán Přehled o příjmech a výdajích. Při nedodržení této lhůty plyne penále ve výši 0,05 % za každý den prodlení.

Tabulka 3: Přehled odvodů na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení

	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Celkem	OSVČ
Zdravotní pojištění	4,5 %	9 %	13,5 %	13,5 %
Sociální zabezpečení:				
<i>Důchodové pojištění</i>	6,5 %	21,5 %	28 %	28 %
<i>Státní politika zaměstnanosti</i>		1,2 %		1,2 %
<i>Nemocenské pojištění</i>		2,3 %		2,3 % (dobrovolně)

5.1.2 VÝPOČET MZDY K VÝPLATĚ

Při výpočtu čisté mzdy se vychází z hrubé mzdy. Hrubá mzda je součtem všech položek, které náleží zaměstnanci, a to včetně prémie, přesčasů, dovolených atd. Hrubá mzda slouží jako základ pro výpočet zdravotního a sociálního pojištění za zaměstnance i za zaměstnavatele. Pro výpočet zálohy na daň z příjmů slouží tzv. superhrubá mzda.

Superhrubá mzda = hrubá mzda + sociální pojištění za zaměstnavatele + zdravotní pojištění za zaměstnavatele.

Jestliže máte ujednán benefit ve formě služebního vozidla a v pracovní smlouvě je uvedeno, že jej smíte používat i k soukromým účelům, navyšuje se hrubá mzda o 1% vstupní ceny vozidla včetně DPH za každý měsíc (i započatý) užívání.

Daň z příjmů odvádí zaměstnavatel za zaměstnance každý měsíc ve formě záloh. Po skončení roku můžete požádat zaměstnavatele o tzv. roční zúčtování daně. Zaměstnavatel vypočítá skutečnou výši daně podle ročních částek a porovná ji se sumou zaplacených záloh. Případný přeplatek finanční úřad vrátí na účet.

Tabulka 4: Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy při hrubé mzdě 30 000Kč měsíčně

1. Výpočet zálohy na daň		2. Výpočet mzdy k výplatě	
Hrubá mzda	30 000Kč	Hrubá mzda	30 000Kč
+ ZP zaměstnavatel 9 %	2 700Kč	- záloha na daň	3 960Kč
+ SP zaměstnavatel 25 %	7 500Kč	- ZP zaměstnanec 4,5 %	1 350Kč
= Superhrubá mzda (SHM)	40 200Kč	- SP zaměstnanec 6,5 %	1 950Kč
Záloha na daň 15 % ze SHM	6 030Kč	= K výplatě	22 740Kč
- sleva na poplatníka	2 070Kč		
= Výsledná záloha	3 960Kč		

5.2 Možnosti snížení daní

Snížení základu daně (superhrubé mzdy)

Co všechno si můžete odečíst od základu daně, podrobně popisuje Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů §15 nezdanitelná část daně. Zde uvádím pouze nejběžnější případy z praktického života.

- Úroky z úvěru ze stavebního spoření zaplacené ve zdaňovacím období.⁶
- Úroky z hypotečního úvěru poskytnutého bankou zaplacené ve zdaňovacím období.

⁶ Zdaňovacím obdobím bývá zpravidla kalendářní rok, tedy od 1.1. do 31.12.

- Příspěvek zaplacený ve zdaňovacím období na penzijní připojištění/dobrovolné penzijní spoření maximálně ve výši 24 000Kč.
- Pojistné zaplacené ve zdaňovacím období na soukromé životní pojištění maximálně ve výši 24 000Kč.
- Úhrady na zkoušky ověřující další vzdělávání v maximální výši 10 000Kč, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem.
- Darování krve, přičemž hodnota jednoho odběru je 3 000Kč.

Od základu daně je dále možno odečíst daňovou ztrátu (upravuje §34).

Z takto upravené superhrubé mzdy je následně vypočítána daň/záloha na daň.

Snížení daně

Samotnou vypočtenou daň lze dále snižovat o položky upravené §35ba a §35c zákona o daních z příjmů:

- sleva na poplatníka 24 840Kč (2 070Kč měsíčně) – základní sleva, uplatňuje se vždy v plné výši, a to i v případě, že jste zaměstnání jen část roku.
- sleva na manžela/manželku
- slevu na invaliditu
- slevu na držitele průkazu ZTP/P
- slevu na studenta
- slevu na umístění dítěte v předškolním zařízení.
- slevu na evidenci tržeb
- daňové zvýhodnění na vyživované dítě

KORESPONDENČNÍ ÚKOL

Pan Josef má hrubou mzdu 40 000Kč měsíčně, má 2 děti. Syna ve věku 8 let a dceru ve věku 20 let, která již pracuje. Dle potvrzení z pojišťovny o zaplaceném pojistném na životní pojištění si může uplatnit 15 000Kč. Vypočítejte:

- a. čistou měsíční mzdu pana Josefa a uplatněte možné odečty a slevy.
- b. daňovou povinnost v ročním vyjádření a uplatněte možné slevy a odečty.

Při výpočtech vycházejte z tabulky 4. Pro uplatnění slev na dani a daňových odečtů vycházejte z pravidel popsanych v zákoně o daních z příjmů §15 nezdanitelná část daně, §35ba slevy na dani, §35c daňová zvýhodnění.

5.3 Navyřovn přijm

Na přijmy můžeme nahlížet dvěma způsoby. Buďto si najdete práci s njakm přijmem a teprve potom přemyslíte, co si za tento přijem můžete dovolit. Nebo si polořte otázku: „Jak velký musí být mj přijem, abych si splnil, co si v řivot přejí?“

Pointou této podkapitoly je motivovat vás k hledání cest, k dosařen potřebného přijmu a ukázat vm nkter z mořností. Zsadn rozdíl je, v jakém systému pracujete a jak jsou nastaveny pravidla hry. Kdyř se rozhodujete o tom, co budete dělat zeptejte se sami sebe: „Jak mne tato prce zajiřuje dlouhodob?“

HLEDEJTE CESTY

V zásadě existují dva systémy, ve kterých můžeme pracovat. Zaměstnání a podnikání. Kařd m sv vlastn pravidla, jak můžete ovlivņovat svůj přijem, dan, které platíte a kolik odvedete na zdravotním a sociálním pojiřen. Je to jen vaře svobodn rozhodnutí, zda budete mít řivnostenský list nebo pracovní smlouvu.

Zaměstnání

Pokud jste zaměstnání je jednou z mořností, jak si zvyřit přijem je najít si dalř prci, nebo dvě. Můžete také zmnit pracovní pozici v rámci dané firmy, nebo můžete zmnit samotnou firmu a jít někam, kde vám nabídnou vtř mzdě. Také můžete zmnit obor. To znamená ochotou vzdělávat se. Nebo zmnte systém.

Podnikání

Podnikání prořlo v přubhu let uritm vývojem. S rozvojem technologií, inovací a informačních technologií přinř dneřn doba přinř rzn mořnosti. Moderní podnikatelsk systémy směřují předevřm k řizen byznysu bez nutn přítomnosti podnikatele. To směřuje k myřlen vytváření pasivního přijmu. Podnikání je předevřm o zvládání rizik. Funguje obdobn jako investice. Na zaatku vkládáte kapitál, as a energii a výsledky mohou být i zporn. V jist fázi podnikání se tento poměr obrací a výnosy rostou exponenciln. V zaměstnání, pokud chcete vřř přijem, musíte více pracovat, a i toto m svůj strop.

Vize

Zkladem uspěhu v podnikání je vaře vize. Alfa a omega při tvořen vize je prav znát sv přn v řivot. V podnikání m osobn řivot a prce silnjř vazbu neř v zaměstnání. Podnikání jde ruku v ruce s osobním rozvojem.

Vzdělávání

Investujte do vzdělání. Nejen ve svém oboru ale i v tom, jak podnikat. Na toto téma existuje celá řada kurzů, webinářů nebo on-line kurzů, kouingy, knihy aj. Níže zmiņuji jen nkter z mořností v podnikání. Tímto se samozřejmě nenechávejte omezovat v hledání vlastních cest.

Nkter podnikatelsk systémy

Můžete podnikat tzv. „**klasickm**“ způsobem, kdy si zalořte si řivnostenský list a je to jen na vás. V závislosti na oboru vyřaduje podnikání fyzickou přítomnost podnikatele. Dále jsou zde náklady spojen se připadnmi zamstnnci. Dležit je delegovat činnosti.

Multi level marketing (MLM). Jde o systém rozdělení provize. Zde velmi záleží na filosofii, s jakou je tento systém používán. Základem je výrobek nebo služba, která má být šířena k lidem. Pokud je systém založen na samospotřebitelství, nemůže dlouhodobě fungovat. Z čeho by potom byla provize rozdělována?

Pojem **strukturální firma** není příliš známý. Prakticky ji můžeme charakterizovat jako firmu bez zaměstnanců, resp. firmu složenou z podnikatelů. Vykazuje znaky franšizy⁷, kdy podnikatel (OSVČ) spolupracuje s mateřskou společností na základě mandátní smlouvy. Obsahuje prvky MLM.

Evoluce v oblasti IT přináší nové možnosti pro **on-line podnikání**. V rámci svého oboru můžete i zde hledat cesty, jak předat svou službu nebo výrobek lidem. Tímto způsobem můžete také své podnikání zautomatizovat.

Ať už se vydáte jakoukoliv cestou, všechny mají společné jedno. Musíte pracovat! Pracujte srdcem a uspějete.

PRO ZÁJEMCE

Prostudujte si prvních 60 stran knihy z doporučené literatury: Bohatý táta, chudý táta, autoři Robert T. Kiyosaki, Sharon L. Lechter, Pragma 2001, ISBN 80-7205-822-3.

SHRNUTÍ KAPITOLY

V zaměstnání existují tři základní druhy pracovního poměru: hlavní pracovní poměr, dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti. Pro každý z těchto pracovních poměrů platí jiná pravidla pro výpočet daně a odvodů na sociální pojištění. Také zaměstnanci plynou z pracovního poměru jisté povinnosti. Patří mezi ně především odpovědnost za vykonávanou práci. Pokud zaměstnanec při své činnosti způsobí zaměstnavateli škodu, ten je oprávněn po něm požadovat náhradu ve výši 4,5násobku příjmu. Zaměstnavatel za zaměstnance vypočte zálohu na daň a výši odvodů na sociální pojištění, o příslušné částky sníží hrubou mzdu a odvede na účty státní správy. OSVČ si daň i odvody vypočítá a odvede sám, sám si podává daňové přiznání.

Příjmy jsou zdrojem pro financování našich potřeb a přání v životě. Pro zajištění potřebného příjmu můžete být zaměstnání nebo podnikat. Každý se může svobodně rozhodnout, jestli bude mít pracovní smlouvu nebo živnostenský list. V rámci zaměstnání jsou následující možnosti: změna pracovní pozice, změna firmy nebo oboru. Pokud si chcete zachovat obor můžete změnit systém ze zaměstnaneckého na podnikatelský, v závislosti na oboru.

⁷ Mateřská firma předá podnikateli znalost, know-how a propůjčuje obchodní značku. Podnikatel má naproti tomu povinnost dodržovat koncepci firmy.

V souvislosti s rozvojem inovací a informačních technologií dnes uř podnikání nabízí celou řklu mořností, jak se jako podnikatel mřete seberealizovat. Ať uř děláte cokoliv, pracujte srdcem a budete uřpšn.

6 ZAJIŠTĚNÍ PŘÍJMŮ A MAJETKU

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Zde začíná část zabývající se informacemi zvenčí, které k nám proudí z finančního trhu. O finančním trhu pojednávají kapitoly 6-11.

Zajištění příjmů a majetku je základem fungujících financí. V úvodu kapitoly si ukážeme význam zajištění příjmů v případě, že byste nebyli schopni tyto příjmy vytvářet z různých zdravotních důvodů, pracovních důvodů nebo škodách na majetku. Tato kapitola je zaměřena na zajištění výpadku příjmů z důvodů, že se něco stane na vašem životě, zdraví a na majetku. Výpadek příjmů z pracovních důvodů řeší z krátkodobého hlediska finanční rezerva, dlouhodobě je toto řešení vysvětleno v kapitole penze.

Jednou z možností, jak zajistit své příjmy je využití možností pojištění. V další části se seznámíte se základní terminologií v pojišťovnictví, se členěním pojištění a obecnými principy fungování jednotlivých druhů pojištění.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát význam zajištění příjmů.
- Budete mít představu o tom jakým způsobem své příjmy zajistit.
- Zorientujete se v základní terminologii pojišťovnictví.
- Získáte povědomí o fungování jednotlivých druhů pojištění.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Zajištění příjmů, výpadek příjmů, pojištění, životní pojištění, neživotní pojištění.

6.1 Význam zajištění příjmů

Jelikož příjmy jsou hnacím motorem pro vaši ekonomiku, prvním krokem je jejich zajištění pro případ, kdyby se vaše příjmy snížily nebo vypadly úplně. Výpadek příjmu může

být způsoben buďto ze zdravotních důvodů, pracovních důvodů nebo při poškození majetku.

Zajištění pro připad smrti – m nahradit chybějící přijem rodině, také náklady na ddick rzen a další správu zděděného majetku. V připad dluhů zajiřuje pozůstalým schopnost je splatit. Zajištění by mělo obecn odpovídat minimln 3nsobku ronho přijmu.

Dlouhodob výpadek přijmu – je situace, kdy jste dlouhodob nebo dožitovn omezeni ve vytváření přijm, a už z důvodu nemoci nebo úrazu. Doporuen víře zajištění je pětinásobek ronho přijmu.

Krtkodob výpadek přijmu – je situace kdy, a už v důsledku nemoci nebo úrazu jste omezeni ve svém přijmu doasn a po uzdraven „fungujete“ bez omezení dl. Zde se víře zajištění liř podle toho, jestli jste zamstnan, nebo OSVČ a jestli si jako OSVČ platíte nemocensk pojištění.

Zajištění majetku a odpovědnosti – v připad, že vlastníte njak movit nebo nemovit majetek a tento bude poškozen nebo zcela zničen, odraz se to na vaří celkov finann situaci. Jeho zajištění by mělo odpovídat takov hodnot, abyste si ho v připad úplného znien mohli pořídit znovu. Také pokud někomu jinému neumysln způsobíte škodu, máte odpovědnost tuto škodu nahradit.

Účelem zajištění přijm, majetku a odpovědnosti je předcházet tm nejzvanjřm finančním dopadům v třkch životních situacích. Můžete si jej buďto vytvořit jako zvlřtn rezervu z vlastních zdrojů, což je vzhledem k vř konečných astek, ve vtřin připad poněkud nron a může se to jevit jako neefektivn nebo si jej můžete koupit u pojiřovny.

6.2 Pojištění

Pojiřovny jsou licencovan finann instituce. Jejich činnost spočívá v tom, že poskytují klientům ochranu před finann ztrátou způsobenou tzv. pojistnou událostí. Musí se jednat o **nahodilou** událost, která vede k újmě na majetku, životu i zdrav. Pojiřovna se zavazuje, že při **splnn** pojistných **podmínek** poskytne pojistn plnění. Za tuto ochranu klienti platí pojiřovn sjednan pojistn. Peliv si vždy prostudujte pojistnou smlouvu, pojistn podmínky a zejména vyluky z pojištění.

ZÁKLADNÍ POJMY

asov cena – je cena, kterou měla ve bezprostedn před pojistnou událostí. Stanovuje se z nov ceny věci, přem se přihlř ke stupni opotřebení.

Nov cena – je cena, za kterou lze v daném mst a čase pořídit stejnou nebo srovnatelnou ve.

Pojistná událost – nahodilá událost blíže označená v pojistné smlouvě.

Pojistné plnění – částka, kterou pojišťovna vyplácí v případě pojistné události.

Pojistitel – právnická osoba, která je oprávněna provozovat pojišťovací činnost podle zákona o pojišťovnictví (pojišťovna).

Pojistník – osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu a je povinna platit pojistné.

Pojištěný – osoba, na niž se pojištění vztahuje. Pojistník a pojištěný může a nemusí být tatáž osoba.

Oprávněná osoba – osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění.

Obmyšlená osoba – osoba, kterou může pojistník určit ve smlouvě životního pojištění. V případě smrti pojištěného jí bude vyplacena sjednaná pojistná částka. Zásadní význam spočívá v tom, že takto vyplacené plnění z pojistné smlouvy je vyjmuté z dědictví a určené osoby mají peníze okamžitě k dispozici. Pokud osobu neurčíte, plnění ze smlouvy se dědí se podle zákona⁸.

Spoluúčast – míra, do jaké se pojistník podílí na krytí škody. Obvyklé u havarijního pojištění nebo pojištění odpovědnosti. Např. když máte sjednanu spoluúčast ve výši 5 000Kč a škoda je 6 000Kč, uhradí pojišťovna 1 000Kč.

Výluky z pojištění – věci nebo rizika, které jsou vyňaty z pojistného krytí a pojišťovna je nebude hradit.

Vinkulace – omezení dispozičního práva pojistného plnění ve prospěch třetí osoby. Nejčastěji se používá při pojištění nemovitosti, která zastavena v prospěch banky, jako zástava k hypotečnímu úvěru. V případě, že bude zastavená nemovitost poškozena nebo zcela zničena, pojišťovna vyplatí peníze bance.

Indexace – navýšení pojistného a pojistné částky vlivem inflace.

Odbytné/odkupné – částka, kterou vyplatí pojišťovna při předčasném ukončení pojistné smlouvy rezervotvorného životního pojištění. Jeho výše je stanovena jako určitá část z celé kapitálové hodnoty. Znamená to tedy, že nejsou vyplaceny nakumulované prostředky v plné výši. Odkupné/odbytné pojišťovna vyplatí až po uhrazení nákladů na smlouvu.

Daňová uznatelnost – od 1.1.2015 lze sjednat pojistnou smlouvu ve dvou režimech:

⁸ § 817 Občanského zákoníku

1. BEZ daňových odečtů – nebudete v prbehu trvání smlouvy uplatňovat daňov odečty a zachováte si mořnost provádět mimořdn vbery.
2. PRO daňov odečty – mřete si uplatňovat daňov odečty, ale nemřete provádět mimořdn vbery. Veřker investované peníze je mořné vybrat ař při dořit. V přpad předčasného ukonen pojistn smlouvy vzniká povinnost dodat astku o kterou jste si snřili daňovou povinnost a to ař 10 let zptne⁹.

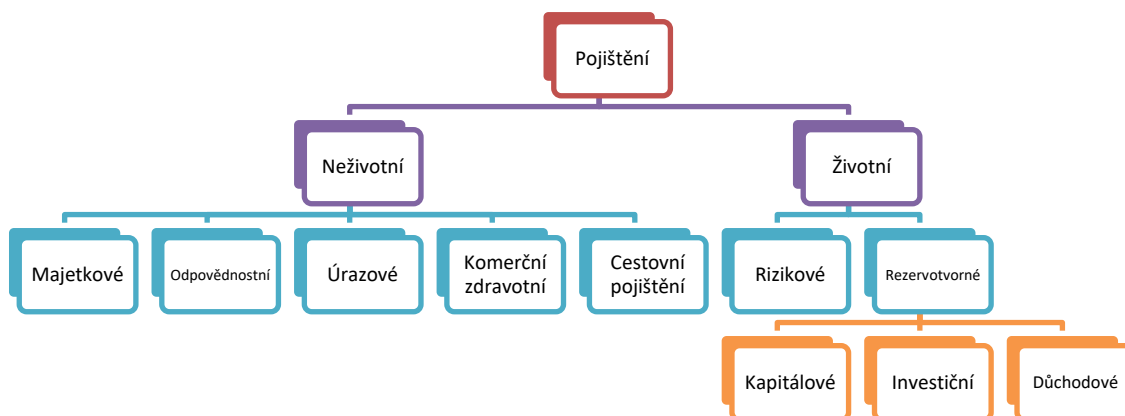
V tomto kontextu hovoříme o tzv. daňov uznateln nebo daňov neuznateln pojistn smlouvě.

Jak podmínky musí pojistn smlouvy splňovat, aby byla daňov uznateln¹⁰:

- musí být sjednána min. na 60 měsíců (5 let),
- musí být sjednána min. do 60 let
- na smlouvě je vytváření kapitlov hodnota (rezervotvorn řivotn pojiřtn)
- nejsou umořnny vbery z této kapitlov hodnoty (mimořdn vbery)

Vřechny tyto podmínky musí být splněny souasn.

6.3 lenn pojiřtn

Obrázek 8: Základní schéma pojiřtn

řIVOTN POJIŘTN

řivotn pojiřtn lze charakterizovat jako pojiřtn pro přpad smrti a/nebo dořit. Podle toho rozliřujeme rizikov a rezervotvorn řivotn pojiřtn.

⁹ §15 odst. 6 zákona o danch z přjm

¹⁰ §15 odst. 6 zákona o danch z přjm

Rizikové životní pojištění

Je určeno ke krytí rizika úmrtí. Pokud by v době trvání smlouvy pojištěný zemřel, bude osobám, jež ve smlouvě určil, vyplacena sjednaná pojistná částka. Při dožití se konce pojistné smlouvy pojišťovna neposkytuje žádné plnění.

Rezervotvorné životní pojištění

Pojištění, kde je zahrnuta investiční složka na dožití, tzn. na konci pojištění je vyplácena určitá hodnota, je označováno jako rezervotvorné životní pojištění. Rezervotvorná životní pojištění jsou také předmětem daňových úlev, to se nevztahuje na pojistné hrazené za sjednaná připojištění. Rezervotvorná pojištění jsou vhodným nástrojem pro dlouhodobé uložení peněz. Existují dva typy tohoto pojištění:

Pojištění pro případ dožití

Pojišťovna poskytne pojistné plnění v případě, kdy se pojištěný dožil dohodnutého věku. Pojistné je ukládáno formou investice a při dožití se konce pojistné smlouvy je vyplácena tzv. hodnota účtu. Pokud je pojištění sjednáno pouze pro případ dožití a nikoliv také smrti, hovoříme o tzv. **důchodovém pojištění**¹¹. V případě smrti pojištěného vyplatí pojišťovna aktuální hodnotu účtu.

Pojištění pro případ smrti a dožití

Jde o kombinaci obou předchozích typů. Část pojistného je určena ke krytí rizika smrti a část pojistného je zhodnocována. V současné době vykazuje dvě základní formy:

Kapitálové životní pojištění

Jeho základním charakteristickým rysem je to, že pojišťovna garantuje určitou minimální výnosnost vložených prostředků, avšak klient nemůže investování nijak ovlivňovat. Při dožití pojišťovna vyplácí pevně stanovenou částku uvedenou ve smlouvě. Základním rysem u tohoto druhu pojištění je jistota zhodnocení.

Investiční životní pojištění

Od kapitálového životního pojištění se odlišuje tím, že klient si sám zvolí svoji vlastní investiční strategii, kterou může v průběhu trvání pojištění měnit. Zde pojišťovna negarantuje minimální výši zhodnocení a veškeré investiční riziko nese klient. Nicméně aby se zabránilo příliš rizikovým investicím, bývá volba investičního portfolia omezena pouze na nákup podílových listů předem určených fondů kolektivního investování¹².

¹¹ Jde o druh pojištění. Často bývá zaměňováno s penzijním připojištěním, které spravují penzijní společnosti.

¹² V České republice se jedná především o investování do otevřených podílových fondů.

Souast smlouvy o životním pojiřtnm často bvj také různé druhy pripojiřtnm pro prpad úrazů, nemoci nebo invalidity.

Cenu pojiřtnm ovlivnuje nejvíce:

- Vstupní věk.
- Zdravotní stav.
- Výše pojistných astek.
- Druhy pripojiřtnm.

NEIVOTN POJIŘTNM

Společnosti pro neivotn pojiřtnm nabízejí pojistn produkty zamřen na pojistnou ochranu v prpad rizik, jež mohou vystt buďto v poškozen majetku, nebo ve zrann osob.

razov pojiřtnm

razov pojiřtnm poskytují výplatu pojistného plnění v prpadech, kdy dojde v důsledku úrazu k doasnmu nebo trvalému tělesnému poškozen, prpadn smrti pojiřtnho.

Komern zdravotní pojiřtnm

Tato pojiřtnm se uplatnuj buď jako doplněk vseobecnho zdravotního pojiřtnm pro prpady, kter nejsou vseobecnm pojiřtnm kryty, nebo pokud má pojiřtnm zájem o vř rozsah pojistného krytí. Zpravidla se jedná po pojiřtnm pobytu v nemocnici a pojiřtnm pro prpad pracovní neschopnosti.

Pojiřtnm majetkov

Zahrnují krytí rizik, souvisejících se vznikem škod na majetku. Mue jít např. o havarijn pojiřtnm, pojiřtnm strojů, hospodrskch zvrat, spotrebnch predmt, nemovitostí, domácností atd.

Pojiřtnm odpovědnosti

Kryj rizika v prpadech, kdy pojiřtnm zpsob svou činností škody jin osobě, a to buď na majetku, zdraví, na ivot nebo finann škodu. Nejčastěji se setkáte se zkonnm pojiřtnm odpovědnosti z provozu vozidla (povinn ruen), pojiřtnm odpovědnosti zamstnnance, profesn pojiřtnm atd.

Cestovn pojiřtnm

Kryje náklady na lebn výlohy pr pobytu v zahraničí. K tomuto pojiřtnm je také mon dosjednat rzn pripojiřtnm, např. pojiřtnm odpovědnosti, pojiřtnm zavazadel, storno poplatků aj.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Jaký je význam zajištění příjmů?
 2. Vysvětlete pojmy vinkulace a indexace.
 3. Jaké podmínky musí splňovat smlouva životního pojištění, aby byla daňově uznatelná?
 4. Jaké jsou druhy životního pojištění?
 5. Jaké jsou druhy neživotního pojištění?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

Příjmy jsou hnacím motorem vaší ekonomiky. Základem pro finanční fungování je zajistit sebe v případě, že nebudete schopni příjmy vytvářet, nebo v tomto budete omezeni. Výpadek příjmů ze zdravotních důvodů může být způsoben smrtí, dlouhodobými následky úrazu nebo nemoci a krátkodobými následky úrazu či nemoci. Dále mohou váš příjem výrazně ovlivnit škody nebo zničení vámi vlastněného majetku, nebo škody které neúmyslně způsobíte někomu jinému. V jistých případech můžete své příjmy zajistit formou rezervy, kterou si vytvoříte z vlastních zdrojů. Dále je možné využít možnosti pojištění.

Pojišťovny poskytují klientům ochranu před finanční ztrátou způsobenou tzv. pojistnou událostí. Musí se jednat o **nahodilou** událost. Pojištění se dělí na životní a neživotní pojištění. Životní pojištění vám poskytuje zajištění v případě smrti, dožití nebo smrti a dožití. Podle toho, zda je v případě dožití se sjednaného věku poskytováno plnění, se dělí na rizikové a rezervotvorné. Mezi neživotní pojištění patří pojištění úrazů, majetku a odpovědnosti, komerční zdravotní pojištění a cestovní pojištění.

7 PENZE

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Penze je v dnešní době čím dál více diskutovan tma. Jedná se o období života, kdy už povětšinou nejsme ekonomicky aktivn, což souvisí vraznm propadem přijmu. Doba, kdy se rozhodneme přestat pracovat je ˇiste naší volbou. Stát nm neurčuje vek, kdy máme přestat pracovat, pouze definuje podmínky, za kterých nás v této volbě podpor a v jakém rozsahu. Zdrojem přijmu pro toto období jsou tedy buďto naše vlastn peníze nebo státní důchod.

Podle toho je penzijní systém v ˇesk republice rozdělen do dvou pilířů.

- I. pilíř je zajišťován státem z přispvk na dchodov spoření.
- III. pilíř spravují penzijní společnosti, které vyplácí nakumulovan prostředky uastnk. Stát do tohoto pilíře zasahuje formou státních přispvk a danovch ulev.

V souvislosti se změnami v demografii obyvatelstva je stát nucen přijimat opatren k motivaci obyvatel vytvářet si vlastn zdroje na penzi. Tyto snahy vyústily v r. 2013 důchodovou reformou. Odpove na to, kdy bychom měli zat tvořit vlastn peníze na toto období života je spjata s vlivem ˇasu na peníze.

CÍLE KAPITOLY

Po uspšnm a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát fungování penzijního systému v ˇesk republice a jednotlivých pilířů.
- Zorientujete se v problematice preddchodu a předčasného důchodu, státních přispvk a danovch odečtů.
- Se dozvíte cíle penzijní reformy.
- Zodpovte si otázku: „Kdy si zat odkládat na penzi?“

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Penzijní systém, pilíře penzijního systému, důchodová reforma, penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření, transformovaný fond, předdůchod, předčasný důchod, příspěvky státu, daňové odečty, peníze v čase.

7.1 Penzijní systém v ČR

Od ledna 2013 se penzijní systém v ČR sestával ze tří pilířů.

- I. pilíř – povinné důchodové pojištění
- II. pilíř – důchodové spoření (dnes již ukončený)
- III. pilíř – doplňkové penzijní spoření a penzijní připojištění

I. PILÍŘ

Jde o systém zajišťovaný státem. V České republice je výplata důchodových dávek založena na principu bezfondového penzijního zabezpečení. To znamená, že se současným důchodcům vyplácejí peníze ze státního rozpočtu z průběžně placených příspěvků zaměstnavatelů a zaměstnanců (označován též jako **průběžný systém**). Odvody na sociální zabezpečení se účastníkům neukládají na osobních účtech ani nezhodnocují, ale jsou vypláceny rovnou současným důchodcům. **Účast** na tomto systému je pro všechny ekonomické subjekty **povinná**.

Systém je dávkově definovaný a se skládá ze dvou složek:

1. Ze základní výměry stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků. Pro rok 2019 je základní výměra stanovena ve výši 3 270Kč.
2. Z procentní výměry, která je závislá na délce pojištění a výši příjmů.

III. PILÍŘ

Je to **dobrovolný** systém, kdykoliv do něj můžete vstoupit a kdykoliv z něj vystoupit. Funguje jako doplnění povinného státního systému. Zde se uplatňují penzijní společnosti. Neznamená to ovšem, že penzijní společnost je jedinou institucí finančního trhu, kde lze řešit penzi. Využití dalších produktů záleží čistě na vaší individuální situaci. Prostředky na penzi lze řešit i mimo finanční trh třeba pronájmem nemovitosti apod.

7.1.1 DŮCHODOVÁ REFORMA

V roce 2013 proběhla důchodová reforma, jejíž hlavní změna důchodového systému spočívala v zavedení II. pilíře označovaného jako důchodového spoření. Tento pilíř měl umožňovat vyvázat část peněz ze státního systému, které by se ukládaly a zhodnocovaly na osobních účtech účastníků v penzijních společnostech. Zároveň to logicky znamenalo snížení státního důchodu. II. pilíř fungoval od 1.1.2014 do 1.7.2016 kdy byly důchodové fondy zrušeny z důvodu nízké účasti. Vložené prostředky byly účastníkům vráceny.

Význam důchodové reformy spočívá především v tom, že stát má každoročně méně a méně prostředků na výplatu důchodů a současná situace je dlouhodobě neudržitelná. Souvisí s tím zejména vývoj v demografii obyvatelstva, kdy se zvyšuje podíl pobíratelů důchodu na počet pracujících. Důchodová reforma je jedním z kroků, jak se stát snaží obyvatele motivovat ve vytváření vlastních zdrojů na penzi a vlastních peněz obecně. Již nyní lze tyto kroky brát jako signály, že do budoucna bude penze čím dál více v režii obyvatel. Důchodová reforma se také výrazně dotkla III. pilíře a penzijních společností.

Penzijní připojištění bylo převedeno do tzv. **transformovaných fondů**. V transformovaných fondech již uzavřené smlouvy fungují dále za jinak nezměněných podmínek, resp. dobíhají. Ti, kdo mají uzavřeno penzijní připojištění mohou se svým účtem nakládat tak, jako doposud.

Od roku 2014 je možné uzavřít pouze **doplňkové penzijní spoření**, které penzijní připojištění nahradilo. Od penzijního připojištění se odlišuje především tím, že nově si účastník sám volí svou investiční strategii v rámci podílového fondu, kde se budou jeho vklady zhodnocovat. Penzijní společnosti mají zákonem stanovenou povinnost nabízet alespoň jednu konzervativní strategii, kde je nízké riziko. Dále zde již není možnost sjednání výsluhové penze, jak tomu bylo u penzijního připojištění. Alternativou je tzv. předdůchod. Účastníkem v doplňkovém penzijním spoření mohou být i děti.

Není možné mít uzavřeno současně penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.

Tabulka 5: Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření – základní rozdíly

Změny:	Do r. 2013	Od r. 2014
Název společnosti	penzijní fondy	penzijní společnosti
Název produktu	penzijní připojištění (od r. 2014 transformovaný fond)	doplňkové penzijní spoření
Zhodnocení	nejméně 0 %	účastník si volí svou investiční strategii a nese investiční riziko
Výplata	výsluhová penze	předdůchod
Vstupní věk	od 18 let	od 0 let

Význam reformy

Transformovaný fond

PŘEDDŮCHOD A PŘEDČASNÝ DŮCHOD

Předdůchod

Předdůchod je zajišťován penzijní společností v rámci doplňkového penzijního spoření. Umožňuje účastníkovi získat naspořené prostředky ještě před nárokem na starobní důchod (nemusí žádat o předčasný důchod) a to za následujících podmínek:

- Možnost čerpání 5 let před dosažením důchodového věku (podle kritérií pro muže).
- Doba čerpání min. 2 roky.
- Délka trvání smlouvy o doplňkovém penzijním spoření min. 60 měsíců.
- Dostatek prostředků pro výplatu měsíční penze – min. 30% průměrné hrubé mzdy (prostředky je možné na účet vložit i jednorázově)
- Po dobu výplaty účastník neplatí zdravotní a sociální pojištění. Tento bod může být zajímavý pro OSVČ.
- Jsou vypláceny vlastní naspořené prostředky

Čerpání předdůchodu nemá vliv na výši starobního důchodu.

Předčasný důchod

Předčasný důchod vyplácí stát v rámci důchodového pojištění. Do předčasného důchodu je možné odejít nejdříve v 60 letech nebo nejdříve tři roky před dosažením důchodového věku, pokud je důchodový věk nižší než 63 let. Současně musí žadatelé splnit podmínku alespoň 65 let pojištění. Stejně jako řádný důchod se i předčasný důchod skládá ze základní výměry (nekrátí se) a z procentní výměry, která je krácena po celou dobu trvání starobního důchodu.

7.1.2 ZMĚNY VE III. PILÍŘI

V souvislosti s důchodovou reformou byly upraveny také kritéria pro nárok na státní příspěvek a podmínky pro snížení základu daně. Tyto nové podmínky se týkají penzijního připojištění i doplňkového penzijního spoření.

Příspěvky státu

Minimální výše měsíčního příspěvku účastníka je 100Kč. Od příspěvku 300Kč měsíčně přispívá stát částkou 90 Kč. S každou další stokorunou se příspěvek státu navyšuje od 20Kč. Maximální výše státního příspěvku dosáhne účastník při příspěvku 1 000Kč a více.

Účastníkovi může dále přispívat zaměstnavatel. Na příspěvky zaměstnavatele se státní podpora nevztahuje, ale je zhodnocován. Zaměstnavatel nesmí ovlivňovat zaměstnance ve výběru penzijní společnosti.

Daňové zvýhodnění

Účastník může ročně jak odpočet od základu daně uplatnit část příspěvků, která přesáhne 12 000Kč. Ročně lze od základu daně odečíst maximálně 24 000Kč. V měsíčním vyjádření to znamená, že si můžete odečíst příspěvky od 1 000Kč do 3 000Kč. Příspěvky zaměstnavatele jsou pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem v jakékoliv výši. Do výše 50 000Kč jsou osvobozeny od placení zdravotního a sociálního pojištění.

Tabulka 6: Příspěvky státu a daňové zvýhodnění

Příspěvek účastníka (měsíčně Kč)	Státní příspěvek (měsíčně Kč)	Daňová úspora (ročně Kč)
100	0	0
300	90	0
1000	230	0
1500	230	900
2000	230	1800
3000 a víc	230	3600

7.2 Řešení pro penzi

Kdy je vhodné začít si odkládat úspory na penzi? Pojdme si nejprve na modelovém příkladu ukázat, jak fungují peníze v čase. Jana a Petr si odkládají na penzi. Jana začne už ve 20 letech, Petr si chce „užívat“ a začne řešit penzi až ve 40 letech. Oba si chtějí do 60 let uložit 960 000Kč. Vklady se jim zhodnocují 4% p.a.¹³.

Tabulka 7: Peníze v čase

	Jana	Petr	
V 60 letech	960 000Kč	960 000Kč	
Doba	40 let	20 let	
Vklad	2 000Kč/ měsíc	4 000Kč/ měsíc	
Zhodnocení¹⁴ 4 % p.a.	1 200 000Kč	500 000Kč	
Celkem	2 160 000Kč	1 460 000Kč	Rozdíl: 700 000Kč

Z Tabulky 7 je zřejmé, čas má na peníze zásadní vliv. Přestože si Jana odkládala méně než Petr, tím, že dala svým penězům čas, zhodnocení jí přineslo více než jsou její vlastní vklady. Takto funguje složené úročení, viz. kapitola 8. Naproti tomu Petr, aby Janu dohnal, musel vynaložit dvojnásobné úsilí a výnos z vkladů má o 700 000Kč nižší Jana. Z toho vyplývá, že čím více času penězům dáte, tím méně jich ve výsledku potřebujete a více vám přinesou. Jiný výsledek to samozřejmě bude mít, když si odkládáte 500Kč a jiný např. při částce 3 000Kč. Ovšem i stovka měsíčně má smysl. Efekt zůstává zachován. Jen pro širší

¹³ Ročně.

¹⁴ Zaokrouhleno na statisíce.

pohled zmíním, že tento vliv času na peníze platí také pro úvěry, jen opačně. Čím déle úvěr trvá, tím více peněz ve výsledku zaplatíte.

Tím nechci říci, že odkládat peníze kratší dobu nemá smysl. Vždy má větší význam jít do penze s něčím než s 0Kč. Ať už začnete kdykoliv a s jakoukoliv částkou, má to smysl. Čas vám ovšem spoustu práce usnadní.

Jelikož jde o uložení peněz na poměrně dlouhou dobu, je vhodné peníze rozdělit do více produktů, které fungují nezávisle na sobě a jsou u různých společností (co se týká vlastnictví). V návaznosti na koncept peněz, který jsme si ukázali v kapitole 3, je důležité řešit také ostatní oblasti života. Pokud máte dostatek vlastních rezerv na dobu, než půjdete do penze, předcházíte tak snižování své životní úrovně v budoucnu.

OTÁZKY

1. Z kolika pilířů se v současné době sestává důchodový systém České republiky?
 - a. Ze dvou: I. a III. pilíř
 - b. Ze tří: I., II. a III. pilíř
 - c. Ze dvou: I. a II. pilíř
2. Předdůchod:
 - a. Snižuje starobní důchod.
 - b. Je totéž jako předčasný důchod.
 - c. Umožňuje čerpání vlastních prostředků před dosažením důchodového věku.
3. Jaký je minimální možný příspěvek účastníka na penzijní připojištění/doplňkové penzijní spoření?
 - a. 300Kč
 - b. 100Kč
 - c. 1 000Kč

ODPOVĚDI

1. V současné době funguje v České republice I. a III. pilíř důchodového systému.
2. Předdůchod umožňuje účastníkovi získat naspořené prostředky ještě před nárokem na starobní důchod.
3. Minimální výše příspěvku účastníka je 100Kč.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Penzijní systém v České republice se v současné době sestává ze dvou pilířů.

- I. pilíř je zajiřovn státem z prspvk na dchodov spořeni. Je povinn, prbžn a dvkov definovan.
- III. pilíř zajiřuj penzijní společnosti, kter vyplácí nakumulovan prostředky uastnk. Stát do tohoto pilíře zasahuje formou státních prspvk a daňových ulev. Při tvorbě prostředků na penzi můžete využít i dalřch mořností finančního trhu nebo jiných mořností.

V souvislosti s daňovou reformou dořlo ke zmnm ve III. pilíři. Prostředky na penzijním pipojiřtni byly převedeny do tzv. transformovaných fondů a nov je od r. 2014 mořno sjednat doplnkov penzijní spořeni, kter penzijní pipojiřtni nahradilo. Daňov reforma také znamenala změnu v pravidlech pro poskytování státních prspvk a daňových odečtů. Nárok na státní prspvek vzniká při vkladu 300K mscn a víře, piemř maxima dosahuje při vkladu ve vř 1 000K. O vklady nad 1 000K je mořn si snřt daňov základ, maximln 24 000K za rok.

Při odkládání penř na penzi je potřeba vzít v vhahu faktor času. m více času svm penřm poskytnete, tm více prce za vás udlj.

8 BANKY A BANKOVNÍ PRODUKTY

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Využívání bankovních služeb se stalo běžnou součástí našeho života. Pro většinu lidí je právě banka první finanční institucí, se kterou se při vstupu na finanční trh seznámí.

V této kapitole se budeme věnovat základní terminologii v bankovníctví a seznámíte se s bankovním systémem v České republice. Obsah kapitoly je zaměřen na investiční bankovní produkty. O úvěrových možnostech pojednává následující kapitola.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se zorientujete v základních typech bankovních produktů.
- Budete znát principy fungování bankovního systému.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Bankovní systém, centrální banka, obchodní banky, repo sazba, fond pojištění vkladů, bankovní depozita, frekvence úročení, běžný účet, vkladový účet, spořicí účet, bankovní dluhopisy, platební karty.

8.1 Bankovní systém a fungování bank

V České republice funguje tzv. *dvoustupňový bankovní systém*, který je tvořen centrální bankou (Česká národní banka) a obchodními bankami. Centrální banka zajišťuje regulaci všech existujících obchodních bank a provádí bankovní dozor. Obchodní banky musí mít pro svou činnost ze zákona bankovní licenci a jsou zaměřeny především na přijímání vkladů od klientů, poskytování úvěrů a zabezpečování různých bankovních služeb včetně platebního styku¹⁵

¹⁵Zprostředkování plateb mezi dvěma subjekty nebo subjektem a bankou. Za základní typy je považován hotovostní platební styk (platba fyzickými penězi) a bezhotovostní platební styk (platba elektronicky např. platební kartou, převodem z účtu aj.).

ČLENĚNÍ OBCHODNÍCH BANK PODLE STRUKTURY BANKOVNÍCH PRODUKTŮ:

Univerzln banky poskytují širok okruh sluzeb širok skupině klientů, fyzickm (retailov bankovnictví) i právnickým (korporátní bankovnictví) osobám. *Specializovan banky* zaměřují svou činnost buďto na vybran (specializovan) sluzby (např. stavební spořeni, hypoteční bankovnictví) pro kter potřebují mít zvlstn povolen od ČNB, nebo na klientelu vybraných odvětví a oborů jako je zemědělství, zahranin obchod, drobn podnikání apod.

Druhy bankovních produktů

- uvrov bankovní produkty
- investicn bankovní produkty
- ostatní druhy bankovních produktů a sluzeb – patří sem zejména provdn platebního a zutovacho styku

TERMINOLOGIE

REPO sazba – je sazba vyhlařovn ČNB. Velmi zjednoduřen řeeno je to maximln mon sazba, kterou jsou uřoceny vklady obchodních bank u centřln banky. Jedná se o dvoutýdenní uřokovou sazbu (2T repo sazba). Od repo sazby se odvíjí víře zákonných uřok z prodlení a ovlivņuje sazby poskytovan obchodními bankami.

Referenční sazba – uřokov sazba, kter se pouzije jako základ pro výpočet jakhokol uřoku, jen má být uplatněn a pochází z veřejn prístupného zdroje. Vřechny zuastne strany si ji mohou ověřit, avřak ji nemohou přímo ovlivnit.

Nominální uřokov sazba – je sazba, kter je sjednan a zaplacen.

Reln uřokov sazba – je nominální sazba oiřten o inflaci. Říká, kolik zboží a sluzeb si za tuto sazbu můžete skuten koupit.

Jednoduch uřocn – je uřocn pouze vklad, bývá pouzvno např. u spořicích ut.

Sloen uřocn – je uřocn vklad a j přpsan uřok za předcházející období (uřok z uřok). Tm to typem uřocn se zhodnocují prostředky uložení např. ve stavebním spořeni, nebo se také se pouzv k uřocn hypotečních uvr.

8.1.1 FOND POJIřTN VKLADŮ

Fond pojiřtn vkladů je součastí Garančního systému. Byl zřízen v roce 1994 zákonem . 156/1994 Sb., kterm se doplņuje zákon . 21/1992 Sb., o bankách. Uelem fondu pojiřtn vkladů je zajiřtn stability finančního trhu a institucionln zastřeřuje pojiřtn vkladů.

Do Fondu pojištění vkladů mají zákonnou povinnost přispívat všechny banky, stavební spořitelny a družstevní záložny se sídlem v České republice a pobočky bank z jiných než členských zemí EU. Pokud Česká národní banka oznámí, že některá z těchto institucí není schopna dostát svým závazkům, vyplatí se z Fondu všem fyzickým i právnickým osobám 100 % jejich vkladů, a to včetně úroků, až do výše ekvivalentu částky 100 000EUR. Ve výjimečných případech je možné získat náhradu přesahující tento limit. Náhrada musí být zahájena do 7 pracovních dnů od rozhodného dne.

8.2 Investiční bankovní produkty

Investiční bankovní produkty jsou z pohledu bank pasivním obchodem¹⁶, v nichž banka vystupuje na straně dlužníka. Jsou zdrojem pro další činnost banky. Část peněz banka investuje a část peněz banka půjčí ve formě úvěru. Investiční bankovní produkty lze rozdělit do dvou základních skupin:

- bankovní vklady
- bankovní dluhopisy

BANKOVNÍ VKLADY (DEPOZITA)

Nejrozšířenější formou bankovních vkladů jsou vklady na bankovních účtech. Bankovní vklady obecně vynikají vysokou dostupností peněz. Tomu také odpovídá nižší zhodnocení oproti jiným oblastem finančního trhu. Úroková sazba je u těchto vkladů vyhlášená, což v praxi znamená, že ji banka může kdykoliv změnit. Výhodou je, že klient nese nulové riziko (nejmenší možné zhodnocení je 0Kč).

Druhy bankovních účtů:

Běžný účet je považován za nejvýznamnější a nejvíce využívaný druh bankovního účtu. Je vstupním produktem pro využívání dalších bankovních produktů. Sám o sobě slouží výhradně k provádění bezhotovostního platebního styku.

Z pohledu banky je vedení běžných účtů velice potřebné. Velké množství klientů pokrývá kolísání velikosti vkladů a vytváří bance určitou hladinu uložených peněz, které má trvale k dispozici. Za tyto vklady navíc banka platí minimální úrok. Obecně platí, že stabilita banky roste s objemem prostředků uložených na běžných účtech, jakož i s počtem klientů.

Vkladové (depozitní) účty umožňují uložení dočasně volných peněz za účelem dosažení vyššího úrokového výnosu, oproti běžnému účtu. Bývají známy spíše pod názvem termínové vklady, u nichž se klient dobrovolně zavazuje k tomu, že po určitou dobu nebude s vkladem disponovat. Obecně platí, že čím delší je dohodnutý termín splatnosti, tím vyšší

¹⁶ Investice a vklady klientů se projevují na pravé straně bilance neboli v pasivech.

bv urokov sazba. Urokov sazby také někdy bvj odstupnovny podle vye vkladu. Termnov vklady mvj dvě základní formy:

- termnov vklady na pevn sjednan termín splatnosti
- termnov vklady s vpovedn lhůtou

Spořc uty mvj oproti bžnm utm v urokovou sazbu a peníze jsou dostupn v krtkm čase. Výběr je zpravidla mozn provadt pouze na jeden či více běžných ut uvedených ve smlouvě.

BANKOVNÍ DLUHOPISY

Obchodn banky zároveň emitují různé druhy dluhopisů. Nejčastěji se jedná o **depozitní certifikáty**. Tm banka potvrzuje přijetí určitého vkladu a zavazuje se vyplatit ve stanovenm termínu částku na certifikátu uvedenou, zahrnující odpovídající urok. Mvj krati dobu splatnosti. **Depozitní smenky** banky využívájí jako aktivum k jiným bankovním obchodům. **Hypoteční zástavní listy** jsou specifickm druhem dlouhodobých bankovních obligací, kter mohou emitovat pouze hypoteční banky. Na rozdíl od standardních bankovních obligací, mohou být zdroje zskan prodejem hypotečních zástavních listů pouzty vhradn na poskytování hypotench uvr. Proto jsou označovány jako cenn papíry s nzkm rizikem.

FREKVENCE UROEN

- p.a. (z lat. per annum) – ron uroen
- p.s. (z lat. per semestre) – pololetn uroen
- p.q. (z lat. per quartale) – tvrtletn uroen
- p.m.(z lat. per mensem) – mscn uroen
- p.d. (z lat. per diem) – denn uroen

Frekvence pripisovn urok může být odlin od frekvence uroen. Můžete mít napklad urok 2 % p.a. s mscnm pripisovnm urok.

DRUHY PLATEBNÍCH KARET

Debetn karta je pevn svázána s bžnm utem, tj. utem, na kterm jsou uloženy pouze prostředky klienta. Umožnuje bezkontaktn platbu s čerpáním vlastních peněz.

Kreditní karta je spojena s uvrovm utem. Platba kreditní kartou znamená vyuzt prostředků banky. Kreditní karta mv tzv. bezuron období. To je doba, po kterou není utovn urok z uvru, jestliže klient v tomto obdob uvr splat. Dluh, kter přesáhne bezuron období naproti tomu bv uroen poměrně vsokou sazbou.

Debetně/kreditní karta je kombinací dvou předchozích variant. Vystavuje se ke kontokorentnímu účtu, kde klient může čerpat jak vlastní prostředky (debet) a v případě jejich nedostatku má možnost využít zdrojů banky (kredit).

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Jaký význam v ekonomice má repo sazba?
 2. Do jaké výše jsou pojištěny bankovní vklady?
 3. Co znamená zkratka p.q.?
-

SHRNUTÍ KAPITOLY

V České republice funguje tzv. dvoustupňový bankovní systém tvořený centrální bankou a obchodními bankami. Centrální banka zajišťuje regulaci a bankovní dozor. Činnost obchodních bank spočívá především v přijímání vkladů, poskytování úvěrů a zajišťování platebního styku. Veškeré bankovní vklady jsou pojištěny v rámci Garančního systému v plné výši, do limitu ekvivalentní částky 100 000EUR. Mezi základní investiční bankovní produkty patří bankovní vklady, tj. běžný účet, vkladový účet a spořicí účet, a bankovní dluhopisy.

9 ÚVĚRY

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Závazky jsou zvznou oblastí domácí ekonomiky. Do domácí ekonomiky vř nepřináší dnou přidanou hodnotu. Naopak ji siln zatěžuje.

V této kapitole se seznámíte se základní terminologií související s vř. Vznamn vliv na tuto oblast mají také aktuln změny v legislativě ve formě nového zákona o spotřebitelskm vřu. Dále se kapitola zaměřuje na vřov bankovní produkty a jejich stručnou specifikaci.

Nejvtší význam má vř na bydlení, jelikoř je bydlení nutnou potřebou v ivot kařdho člověka. Zároveň je ve vtšin přpad velmi nron jej financovat pouze z vlastních zdrojů. Zvlstn ast je proto věnována doporuenm př financování bydlení vřem.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se zorientujete v základní vřov terminologii a aktuálních změnách v legislativě.
- Seznámíte se s vřovmi mořnostmi, kter nabízí banky.
- Získáte představu o tom, jak si odkládat peníze na sv budoucí bydlení.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Bonita, zajiřtn, uel, zástava, anuita, jistina, urok, umor, refinancování, fixace urokov sazby, LTV, kontokorentní vř, směnka, leasing, hypoteční vř, vř ze stavebního spoření, překlenovací vř, financování bydlení.

9.1 Terminologie

Movt majetek – veřker majetek, kter není pevn spjat se zem a je mořn jej voln přemstovat, např. auto, počítač, postel aj.

Nemovitý majetek – je pevně spjat se zemí. Nelze jej odnést ani přemístit, např. dům, pozemek, chata apod.

Bonita – vyjadřuje schopnost klienta dostát svým závazkům, tedy řádně a včas splácet úvěr.

Zástava – slouží k zajištění dluhu pro případ, že dlužník nebude schopen včas a řádně úvěr splatit. Zástavou může obecně být každá věc či jiná majetková hodnota s níž lze obchodovat. Nejčastěji bývá použito zástavní právo k nemovitosti, ale může jít i o ručitelský závazek nebo o zajištění pohledávky. Po dobu trvání zástavního práva nesmí vlastník s objektem zástavy nijak disponovat. Nesmí je prodat ani použít jako zástavu dalšímu věřiteli.

Úroková sazba (míra) – procentní vyjádření zvýšení půjčené částky za určité časové období.

Úrok – peněžita odměna za půjčení peněz.

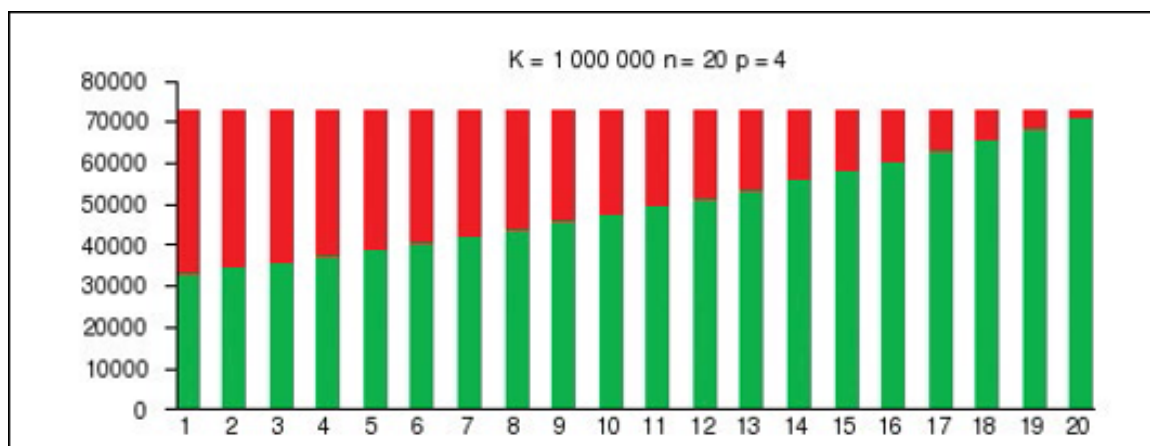
Úmor – splátka jistiny dluhu, tedy částka, o kterou se snižuje výše dlužné částky.

Jistina – částka, kterou si dlužník půjčil a splácí. Součástí jistiny nejsou úroky ani poplatky.

Anuita – představuje stálou platbu hrazenou v pravidelných intervalech po dané období. Každá splátka obsahuje dvě složky: úrok a úmor.

Následující obrázek zobrazuje složení anuitních splátek při splácení úvěru 1 000 000 Kč na 20 let při úrokové míře 4 % p.a. V prvních letech splácení tvoří polovinu splátky, ne-li více, úrok a teprve ke konci období směřuje většina splátky na úhradu jistiny. Z grafu je zřejmé, že po 10 letech (polovina doby splácení) není splacena polovina dluhu.

Úrok a úmor

Obrázek 9: Úrok a úmor

Refinancování hypotéky – znamená splacen stávajícího hypotečního úvěru novm hypotečním úvěrem s odlišnými, zpravidla vhodnjmi podmínkami.

Fixace urokov sazby – doba, po kterou se banka zavazuje, že urokovou sazbu nebude měnit. Tato doba je označována jako fixační období.

LTV (loan to value) – vyjadřuje poměr mezi v úvěru a hodnotou zástavy. Např. výše úvěr je 800 000K a hodnota zástavy je 1 000 000K. LTV je tedy 80 %, tzn. e úvěr tvoří 80% hodnoty zástavy. LTV m zsadn vliv na v urokov sazby. m v je LTV, tm v je urokov sazba z úvěru.

RPSN – ron procentní sazba nákladů, vyjadřuje celkov skuten náklady úvěru. Kromě urokov sazby zapotv další náklady úvěru.

KONTROLNÍ OTÁZKA

Kter z nabízených úvěrů je výhodnější?

1. urokov sazba 2,75 %, RPSN 3,30 %.
2. urokov sazba 2,88 %, RPSN 3,15 %.

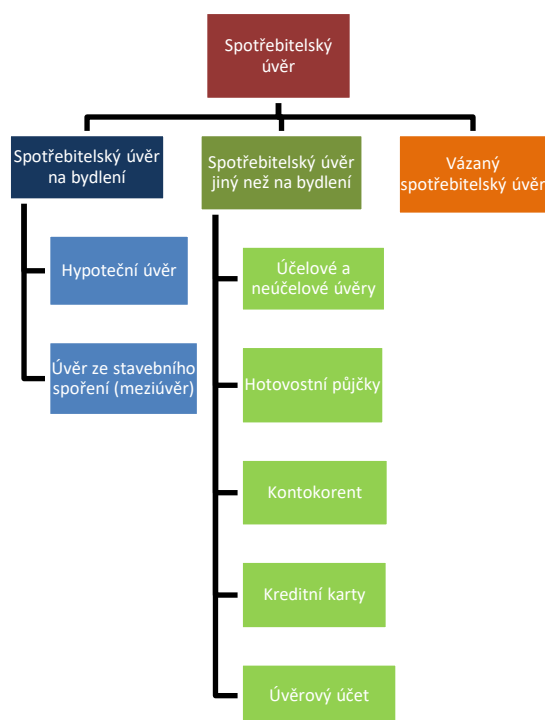
vr . 1 m nižší výpůjční urokovou sazbu, nicméně celkov zaplacen náklady jsou v než u úvěru . 2. vr . 2 je tedy ve výsledku výhodnější.

9.2 Změny v legislativě

Od 1. prosince 2016 došlo k významným zmnm v legislativě v oblasti úvěrů. V platnost vešel nov Zákon . 257/2016 Sb., o spotřebitelskm úvěru. Tento zákon se vztahuje jen smlouvy uzavřeny po tomto datu. Na smlouvy uvařeny p řed 1. prosincem 2016 se začne nov zákon vztahovat v dalším období fixace urokov sazby. Nkter zsadn oblasti, kterých se změny dotkly:

ROZDĚLENÍ VRů

Pojem spotřebitelsk úvěr nabil zcela nového významu. Zákon definuje spotřebitelsk úvěr jako peněžitou zápůjčku, úvěr nebo obdobnou finann službu poskytovanou nebo zprostředkovanou spotřebiteli. Nov členění úvěrů je následující:

Obrázek 10: Členění spotřebitelských úvěrů

Použití pojmu nezávislý

Použití pojmu nezávislý je oprávněn pouze poskytovatel nebo zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, který zvažuje produkty od většiny poskytovatelů na trhu.

Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele

Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele úvěr splácet. Poruší-li poskytovatel povinnost posoudit úvěruschopnost, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti ve tříleté promlčecí lhůtě. Spotřebitel je potom povinen vrátit jistinu v době přiměřené jeho možnostem. Nemusí už ovšem platit úroky. To je také důvod, proč poskytovatelé úvěru výrazně zvýšili nároky na posuzování bonity klienta.

Informace o změně úrokové sazby

V případě spotřebitelského úvěru na bydlení, kde je sjednána fixace úrokové sazby je poskytovatel povinen poskytnout informaci o změně úrokové sazby na další období nejpozději 3 měsíce před koncem fixačního období.

Omezení vázaného poskytování spotřebitelského úvěru

Zákon zakazuje vázat uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru na uzavření smlouvy, ve které se sjednává doplňková služba. Výjimkou je bezplatný platební nebo spořicí účet

ze kterého m být úvěr splacen, stavební spoření a pojiřtn vozidla, kter je úvěrem financováno.

Předčasné splacen spotřebitelského úvěru

Spotřebitel má právo:

- spotřebitelsk úvěr jin než na bydlení zcela nebo zasti splatit kdykoliv po dobu jeho trvání. Věřitel nesmí požadovat náhradu nákladů za předčasné splacen, pokud byla splátka provedena:
 - v rámci plnění z pojiřtn určeného k zajiřtn úvěru,
 - u spotřebitelského úvěru, který vznikl formou mořnosti přečerpání (př. kontokorent),
 - v období, po kter není stanovena pevn urokov sazba (sazba je plovou),
- spotřebitelsk úvěr na bydlení:
 - do 3 měsíců po oznmen nov urokov sazby na konci fixačního období,
 - v důsledku úmrtí, dlouhodob nemoci nebo invalidity spotřebitele, nebo jeho manřela/partnera, pokud to vede k výraznému snızen schopnosti úvěr splacet,
 - do víře 25 % z celkov víře úvěru během 1 měsíce před vrom smlouvy (1x ročně je mořn splatit 1/4 úvěru).

Vře náhrady nákladů požadovan bankou za předčasné splacen nesmí přesáhnout 1 % z předčasné splacen časti úvěru, přesahuje-li doba mezi předcasnm splacenm a sjednanm koncem úvěru 1 rok. Pokud je tato doba kratř než rok, nesmí víře náhrady nákladů přesáhnout 0,5 %.

9.3 vrov bankování produkty

Poskytování úvěrů lze považovat za nejvznamnjř činnost bank. Z pohledu banky jde o investici, k jejř realizaci využívá, jak vlastn, tak svřen peníze. Ze skupiny spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení se nejčastěji setkáte s kontokorentním úvěrem a kreditní kartou, banky mají dále v mořnostech závazek formou směnky, často využívání je také leasing. Spotřebitelskm úvěrům na bydlení jsou věnovány zvlstn časti.

KONTOKORENTNÍ ÚVĚRY

Kontokorentní úvěry jsou krtkodob penřn úvěry. Banka je poskytuje v pohybliv vř na kontokorentním utu klienta. Na kontokorentním utu jsou vedeny prostředky klienta v kombinaci s mořnm vrovm limitem. Situace, kdy klient tento úvěr čerpá je

předmětem kontokorentního úvěru. Banka přezkoumává úvěrovou způsobilost a oznamuje výši úvěrového rámce. Každý úvěr tohoto typu musí být alespoň jednou ročně splacen. Charakteristické pro kontokorentní úvěry bývá poměrně vysoké úročení a také značně vysoký sankční úrok v případě překročení úvěrového rámce.

SMĚNKY

Jedná se o závazek výstavce směnky, že zaplatí majiteli ve stanoveném termínu stanovenou směnečnou částku. Směnka, která v okamžiku emise dočasně postrádá některé náležitosti se nazývá *blanko směnka*. Zpravidla to bývá směnečná suma a datum splatnosti. Je tedy neúplná a její neúplnost nesmí být náhodná, ale záměrná. Dlužník vstupuje do závazku, o jehož podmínkách nemá úplné informace, což může být nebezpečné.

FINANČNÍ A OPERATIVNÍ LEASING

Finanční leasing představuje specifický finančně úvěrový produkt, který svým charakterem nahrazuje nájemci určitého předmětu úvěr. Jde o zprostředkovaný vztah mezi výrobcem a nájemcem, kde leasingová společnost je v pozici prostředníka. Leasingová společnost nejprve vyplatí kupní cenu výrobcem a sama se pak stává vlastníkem a pronajímatelem předmětu. Nájemce platí dohodnuté splátky a následně na konci platnosti leasingové smlouvy odkoupí příslušný předmět za zůstatkovou cenu.

Operativní leasing probíhá tak, že leasingová společnost předá předmět do užívání nájemci, ten platí dohodnuté nájemné a po skončení pronájmu věc vrací pronajímateli zpět. Nejedná se však v pravém slova smyslu o úvěrový obchod.

9.3.1 HYPOTEČNÍ ÚVĚR

Jde o dlouhodobý účelový úvěr, kde je **vždy** ze strany banky vyžadována zástava nemovitosti. Při posuzování žádosti o úvěr banka zkoumá 3 základní faktory:

BONITA

Banka posuzuje příjmy, výdaje a závazky žadatele a druh pracovního poměru. Bonitu významně snižují závazky klienta i v případech, kdy je nečerpá. Např. kontokorentní účet, kde není čerpán úvěrový limit (zůstatek je v plusu). Stejně tak je tomu i u kreditních karet, které sice nevyužíváte, ale jsou aktivní. Banka posuzuje úvěrový limit, jako byste jej vyčerpali bez ohledu na skutečnost. V souvislosti se zkoumáním bonity banka také prověřuje úvěrovou historii klienta, tedy i to, zda má klient záznam v registru dlužníků.

ZAJIŠTĚNÍ

Zajištěním je vždy zástava nemovitosti, přičemž se nemusí jednat o nemovitost pořizovanou. Hodnotu této zástavy určuje odhadce banky. Banka bere v úvahu tzv. odhadní cenou

nemovitosti. Je potřeba pott s tím, že cena stanoven odhadcem může být odlišn (nižší) od ceny tržní, což může mít vznamn vliv na LTV, potažmo na urokovou sazbu. Banka dále vyžaduje pojiřtn zastavovan nemovitosti.

CL

clem hypotečního úvěru musí být vždy financování bydlení. Hypoteční úvěr může být poskytnut na:

- Nabyt, vypořádání (např. při rozvodu) nebo zachování práv k nemovitosti,
- výstavbu nemovitosti,
- splacen úvěru poskytnutm na bydlení (refinancování),
- převod druřstevnho podílu v bytovm druřstvu nebo nabyt casti v jin prvnick osobě za clem získání práva uřivn bytu nebo rodinného domu do osobního vlastnictví.
- změnu stavby podle stavebního zákona (např. rekonstrukce),
- hradu nákladů spojených se získáním úvěru nebo jin obdobn finann sluřby.

Americk hypotéka – jde o neclov hypoteční úvěr zajiřtn nemovitostí, kde banka nevyžaduje doložen clu, na nž budou poskytnut peněžní prostředky pouřity. Proto bývá také výše úročen.

9.3.2 ÚVĚR ZE STAVEBNÍHO SPOŘENÍ

Je to clov úvěr na financování bydlení. Poskytnut úvěru ze stavebního spořn je mořn, v ppad, že smlouva o stavebním spořn splňuje tři základní podmínky:

1. **Délka trvání smlouvy o stavebním spořn** – smlouva musí být aktivn po dobu 2 let.
2. **Naspořn urit výše prostředků** – zpravidla to bývá 40 %, ale podmínky jednotlivých stavebních spořtel se mohou liřit.
3. **Hodnotc slo** – kařd stavební spořtelna určuje ve smluvních podmínkách, jak vysok toto číslo musí být pro pridlen úvěru. Na to, jak rychle castnk tohoto číslo dosáhne, má vliv výše, ale i pravidelnost vkladů.

Všechny tyto podmínky musí být splněny **souasn**. V tomto okamřiku stavební spořtelna informuje klienta, že dosáhl tzv. *pridlen clov castky*. Prakticky to znamená, že klient má mořnost, nikoliv povinnost, vzít si úvěr ze stavebního spořn.

Stavební spořtelny zkoumají bonitu klienta a cel, na kter budou získání prostředky pouřity. Na rozdíl od hypotečního úvěru do jisté výše úvěru nevyžadují zástavu. V tomto ppad není jako zástava vyžadována vhradn nemovitost. Může j být např. ruitel nebo

Přidlen
clov
castky

Zástava

zástavní právo k pohledávce klienta na účtu stavebního spoření. Úroková sazba z úvěru ze stavebního spoření je pevně stanovena ve smlouvě a platí po celou dobu trvání smlouvy.

Překlenovací úvěr

Pokud výše zmíněné podmínky nejsou splněny a klient by chtěl žádat o úvěr, stavební spořitelna mu může poskytnout tzv. překlenovací úvěr ze stavebního spoření, též označovaný jako meziúvěr. Podmínky překlenovacího úvěru nebývají natolik flexibilní jako u „řádného“ úvěru zejména pokud jde o mimořádné splátky. Dnes už některé stavební spořitelny umožňují fixaci úrokové sazby, podobně jako u hypoték, takže můžete i v průběhu trvání překlenovacího úvěru provádět mimořádné splátky.

Anuitní splátka překlenovacího úvěru se většinou sestává ze dvou složek:

- splátka překlenovacího úvěru jako takového a
- povinné dospřování – tato částka se na účtu stavebního spoření ukládá a dále zhodnocuje, a to až do okamžiku přidělení cílové částky.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Vysvětlete pojmy úrok a úmor.
2. Co znamená refinancování hypotečního úvěru?
3. Vysvětlete fixaci úrokové sazby.
4. Jaké druhy úvěrů jsou vhodné k financování bydlení?
5. Jaké tři faktory zkoumá banka při žádosti o hypoteční úvěr?

9.4 Financování vlastního bydlení

Bydlení je základní lidskou potřebou. Zároveň jde o několika milionovou položku a je proto velmi náročné ji pořídit z vlastních zdrojů. Z toho důvodu si lidé automaticky spojují bydlení s úvěrem. Úvěr na bydlení by neměl být chápán jako samozřejmost. Jeho významem je pouze dofinancovat prostředky, které jste si nestihli vytvořit sami.

Pokud už se rozhodnete financovat bydlení úvěrem, tak ideálně v situaci, kdy máte **minimálně 20 %** vlastních prostředků. Tato částka úzce souvisí s hodnotou LTV. LTV 80 % je pro většinu hypotečních bank hranicí pro nižší úrokovou sazbu.

Úvěr na bydlení také bývá zásahem do hospodaření domácnosti povětšinou na dalších 20, 30 let. To, že vám banka úvěr poskytne, ještě nezaručuje, že jej budete schopni splácet. Poskytnutím úvěru teprve začíná ta nejdůležitější etapa – splácení. Myšlenka na vlastní bydlení nebývá spontánní reakcí a má veliký význam část vlastních prostředků směřovat do bydlení v budoucnu s předstihem. Buď to si můžete s relativně malou částkou teď vytvořit

alespoň část peněz na bydlení v budoucnu (viz. peníze v čase) nebo velkou částku později platit bance. Co je lepší?

PŘÍPADOV STUDIE – JAK SE PŘIPRAVIT NA ÚVĚR

Příklad prezentuje koupi bytu za 10 let. Ukazuje, jak je možné snížit budoucí vyši úvĚru a vytvořit si rezervu na splení. Cena bytu je 2 000 000K, vlastní zdroje jsou 400 000K. Zbytek bude dofinancovn hypotékou. Délka splatnosti je uvařovna na 20, popř. 30 let.

- Hodnota bytu: 2 000 000K
- Vlastní zdroje: 400 000K
- ÚvĚr: 1 600 000K

Msn splátka na 20 let: 8 778K.....celkem zaplacen: cca 2 100 000K

Msn splátka na 30 let: 6 647K.....celkem zaplacen: cca 3 100 000K

Co kdybyste si 10 let tuto splátku odkládali na účet se zhodnocenm 2 % p.a.?

8 778K msn na 10 let = cca 1 000 000K

6 647K msn na 10 let = cca 790 000K

Zároveň pořád zůstává vlastní rezerva 400 000K. Sice máte úvĚr, ale jste stabilnější.

9.4.1 STTN FOND ROZVOJE BYDLENÍ

Účelem Sttnho fondu rozvoje bydlení (SFRB) je podporovat rozvoj bydlení v esk republice a podporovat tž udržiteln rozvoj ob, mst a regionů. Hlavní plre politiky SFRB je dostupnost, stabilita a kvalita bydlení. Svou politiku realizuje prostřednictvím úvĚrových programů. Aktuln např. Program pro mlad.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Od 1. prosince 2016 vešel v platnost nový Zakon . 257/2016 Sb., o spotřebitelskm úvĚru. Nejvší změnou je nové členění úvĚrů, vznamn také upravuje terminologii a podmínky pro mimořdn splcn úvĚrů. Pro financování bytových potřeb je nejeefektivnjší využít hypoteční úvĚr nebo úvĚr ze stavebního spořn, popř. meziúvĚr, které mají oproti jiným možnostem vrazn niřší úrokov sazby. Další mořností je také využt některého z programů Sttnho fondu rozvoje bydlení.

Financování vlastního bydlení je nezbytnou oblastí v životě každého člověka. Je to také položka osobní ekonomiky, kterou nevytvoříte z jednoho měsíčního příjmu. Pokud si nestihnete vytvořit celou potřebnou částku z vlastních zdrojů, můžete pro dofinancování využít úvěr. Jelikož jde o dlouhodobý úvěr, je vhodné si dopředu „nanečisto“ vyzkoušet splácení. Zároveň si tak vytvoříte rezervu do budoucna pro případ, že by u vás došlo k poklesu příjmů.

10 STAVEBNÍ SPOŘENÍ

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Stavební spoření je univerzálním produktem finančního trhu. Je mořn jej využít téměř ve všech oblastech konceptu penř. Přestože se pro břnho klienta zd být jednoduchm produktem, svou konstrukcí je velmi složit. Spojuje v sobě mořnost spoření a ˇerpn úvěru. Tato kapitola je zaměřena na stavební spoření jako na mořnost ulořen a zhodnocení penř. Vysvětluje základní principy fungování a podmínky pro získání státní podpory.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- S zorientujete v základních principech fungování stavebního spoření.
- Dozvíte se, jak využít stavební spoření pro ulořen penř.
- Zodpovte si otázky dležit pro využití stavebního spoření ve svém konceptu penř.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Stavební spoření, clov ˇstka, státní podpora, tarif, stavební spořitelna, fáze spoření, fáze úvěru.

10.1 Základní principy fungování

Stavební spoření lze obecn popsat jako cet u stavební spořitelny, kter umořňuje jak zhodnocování vlastních vlořench prostředků, tak poskytnut úvěru, při splnn podmínek. Jde o produkt s ˇastenm vlivem státu ve formě státních pspěvk.

Ve své podstatě je stavební spoření uzavřen systém, nezávisl na negativních vlivech penřnho trhu. castnkem může být fyzick osoba i prvnck osoba. Prvnck osoba nemůže zskt státní podporu. Fyzick osoba ano.

Dležit aspekty při zakládání smlouvy o stavebním spoření:

- **Úrokové sazby** – ve smlouvě je uvedena výše úrokové sazby z vkladu a z úvěru, kterou si sjednáváte. Úroková sazbu z vkladu je garantovaná po dobu 6 let. Po uplynutí 6 let a přidělení cílové částky ji může stavební spořitelna změnit.
- **Cílová částka** – představuje maximální limit pro poskytnutí úvěru nebo pro naspoření vlastních prostředků.
- **Státní podpora** – je důležité ve smlouvě zaškrtnout, zda žádáte či nežadáte o státní podporu.
- **Tarif** – tarif úzce souvisí s úrokovými sazbami. Každá stavební spořitelna zpravidla nabízí dva základní typy tarifů:
 - tarif preferující sazbu na vkladech na úkor vyšší sazby v případě úvěru a
 - sazbu zvýhodňující úvěr, ale s nízkým úročením vkladů.
- **Vstupní věk účastníka** – není omezen, smlouvu o stavebním spoření je možné uzavřít v jakékoliv etapě života.
- **Výše vkladu** – banky zpravidla vyžadují minimální roční úložku.

Další možnosti se u každé společnosti různí. Vzhledem k různorodosti využití je při zakládání smlouvy je důležité uvědomit si váš záměr, co vám má tento účet vlastně v životě přinést, jak dlouho uvažujete peníze ukládat a zda si plánujete vzít si úvěr, nebo chcete pouze zhodnocovat volné peníze. Obecně je stavební spoření vhodné na střednědobé (min. 6 let) a dlouhodobé uložení peněz. Po uplynutí 6leté lhůty je využitelné také jako „rezerva“. Zde je potřeba vzít v úvahu tříměsíční výpovědní dobu.

10.1.1 STÁTNÍ PODPORA

Nárok na státní podporu má:

- občan České republiky
- občan Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k pobytu a přiděleno rodné číslo
- fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR a přiděleným rodným číslem

PRAVIDLA PRO ZÍSKÁNÍ STÁTNÍ PODPORY

Výše státní podpory je 10 % z vkladu v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20 000Kč, tzn. stát vám přispěje maximálně částkou 2 000Kč za rok.

Podmínkou pro získání státní podpory je doba trvání smlouvy min. 6 let. Pokud účastník smlouvu vypoví před uplynutím této doby, ztrácí na státní podporu nárok. V takovém případě jsou vyplaceny vlastní vklady a zhodnocení. V žádném případě to neznamená, že

smlouva, po 6 letech „končí“. Smlouvu o stavebním spoření, ve fázi spoření, můžete mít po neomezenou dobu. Na státní příspěvek máte nárok po celou dobu trvání smlouvy, tedy i po uplynutí šestileté lhůty.

Státní podpora na jednotlivých smlouvách se sčítá. Má-li účastník v jednom kalendářním roce uzavřeno více smluv, státní podpora přísluší na všechny smlouvy, u kterých o ni účastník požádal. Bývá připisována pořadově od nejstarší smlouvy.

Tabulka 8: Příklad souběhu více smluv o stavebním spoření

Smlouva	č. 1	č. 2	č. 3
Datum založení	1.1.2015	1.1.2016	15.3.2016
Měsíční vklad	500Kč	1500Kč	500Kč
Státní podpora za rok	600Kč	1400Kč	0Kč

10.1.2 STAVEBNÍ SPOŘITELNY

Stavební spořitelna je specializovanou formou banky. Pro svou činnost potřebuje zvláštní povolení od ČNB. V současné době vlastní licenci pět stavebních spořitelen:

- Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
- Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
- Raiffeisen stavební spořitelna, a.s.
- Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.
- Wüstenrot – stavební spořitelna, a.s.

Vklady účastníků jsou pojištěny v rámci Garančního systému finančního trhu. Platí tedy stejné podmínky jako u bank.

10.2 Fáze stavebního spoření

Z výše zmíněného vyplývají dvě fáze stavebního spoření: fáze spoření a fáze úvěru. Úvěrové možnosti tohoto produktu jsou podrobněji popsány v předchozí kapitole, zde se zaměříme na spořicí fázi.

Obrázek 11: Fáze stavebního spoření

FÁZE SPOŘENÍ

Účastník ukládá pravidelné nebo jednorázové vklady. K tomu stát poskytuje státní podporu. Vklady spolu se státní podporou jsou úročeny.

Úroková sazba je smluvně daná a garantovaná stavební spořitelnou. Za určitých podmínek ji může stavební spořitelna změnit.

Výběr vkladů ze stavebního spoření je možný pouze na základě výpovědi smlouvy. Není možné provádět částečné výběry jako třeba na spořicímu účtu. Použití vlastních prostředků je neúčelové, můžete je použít, na cokoliv chcete.

Poplatek za uzavření smlouvy o stavebním spoření standardně bývá 1 % z cílové částky.

Cílová částka slouží jako horní hranice pro naspořené peníze. Tento limit si stanovujete sami při zakládání smlouvy. Nutno podotknouti, že sjednáním cílové částky nevzniká povinnost tuto částku naspořit! Při rozhodování o výši cílové částky zvažte, kolik prostředků plánujete naspořit, popř. jakou výši úvěru požadujete a počítejte s jistou rezervou.

Přespoření cílové částky

Když cílovou částku přespoříte, jedná se o porušení smluvních podmínek. Stavební spořitelna může v takovém případě smlouvu ukončit, nebo automaticky cílovou částku navýšit.

Změna cílové částky

Změna cílové částky, ať už ze strany stavební spořitelny nebo ze strany účastníka, znamená, že automaticky přijímáte nové (aktuální) smluvní podmínky. Nejčastěji se to projevuje právě změnou sjednaných úrokových sazeb (z vkladu i z úvěru). Za navýšení cílové částky bývá také doúčtován poplatek. Naopak při snížení cílové částky, může nastat např. v případě, když zjistíte, že nepotřebujete tak vysoký úvěr, se již zaplacený poplatek nevrací.

Limit úvěru

Cílová částka slouží také jako maximální hranice potenciálního úvěru. Výši úvěru tvoří rozdíl mezi vklady a cílovou částkou. Například cílová částka je sjednána ve výši 300 000Kč, naspořené prostředky jsou 180 000Kč, úvěr je tedy možný maximálně ve výši 120 000Kč.

OTÁZKY

- 1) Stavební spořitelnou může být:
 - a. Jakkoliv instituce na finančním trhu.
 - b. Každ banka je zároveň stavební spořitelnou.
 - c. Je specializovanou bankou, kter obdržela zvlstn licenci ČNB.

- 2) Clov částka:
 - a. Její vyš se odvíjí od urokové sazby z vkladů.
 - b. Slouží jako limit pro vyš veru nebo objem vkládaných prostředků.
 - c. Nemusí být ve smlouvě o stavebním spoření určena.

- 3) Vklady na úctu stavebního spoření mohou být použit na:
 - a. Jakkoliv uel.
 - b. Pouze na bydlení.
 - c. Mořnosti využití jsou jmenovit určeny ve smlouvě o stavebním spoření.

ODPOVĚDI

1. Stavební spořitelna je specializovanou bankou. Stavební spoření mohou poskytovat pouze banky se zvlstn licenci ČNB.
2. Clov částka je limitem pro ver nebo objem naspořených prostředků.
3. Vklady uastnk jsou neuelov.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Stavební spoření je uzavřen systém, nezávisl na vlivech peněžního trhu. Spojuje v sobě spoření a poskytnut uelovho veru. Stavební spoření je asten ovlivnovno státem ve formě státní podpory. Podmínku pro získání nároku na státní podporu je doba trvání smlouvy o stavebním spoření minimln 6 let.

Stavební spoření m dvě fáze:

- Spoření, kde jsou zhodnocovány vklady uastnka spolu se státní podporou. Z hlediska času není doba trvání této fáze nijak omezena. Pro objem peněž, kter si můžete naspořit platí horní hranice stanoven cílovou částkou. Využití vlastních prostředků je neuelov.

- Úvěr je možné získat po tzv. přidělení cílové částky. Do přidělení cílové částky je možné žádat o překlenovací úvěr (meziúvěr). Úvěr i meziúvěr je vždy účelový na financování bydlení. Výše možného úvěru je stanovena jako rozdíl mezi naspořenými prostředky a cílovou částkou.
-

11 INVESTICE

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Investice jsou důležitou soust finančního trhu. Na jednu stranu mohou sloužit k financování dalších investicnch zmř korporací nebo státu, na stranu druhou jsou zajímavou moźnost ke zhodnocení volných finančních prostředků. Za investici lze považovat v podstatě cokoliv, kde odložíme současnou spotřebu s očekáváním zisku pro vyšší moźnou, ovem nejistou, spotřebu v budoucnu. Slovo investice jde ruku v ruce s pojmem riziko. V investicích neexistují garance! Obecn můžeme rozdělit investice na finann a reln. V této kapitole se budeme zabývat finančními investicemi.

Investor musí ve svém rozhodování vzít vvahu tří základní faktory: vynos, riziko a likvidita. Významnou roli hraje také čas.

Z pohledu finančních investic je kapitola zaměřena na investice do cenných papírů. Nejčastěji se setkáte s akciemi, dluhopisy a obligacemi, státními pokladničními poukázkami, finančními deriváty a podílovými listy. Podrobněji si rozebereme moźnosti a fungování otevřených podílových fondů. Délka investice se odvíjí podle splatnosti daného cenného papíru. Za krtkodob investice jsou považovány investice do cenných papírů se splatností do jednoho roku, středndob v horizontu cca 5 let, dlouhodob od pěti let výše.

CÍLE KAPITOLY

Pospnm a aktivním prostudování této kapitoly:

- Budete znát základní druhy cenných papírů.
- Poznáte faktory, které ovlivnj investicn rozhodování.
- Vyjasněte si pozici investic ve svém konceptu peněž.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Investice, cenn papíry, komodity, emise, primrn a sekundární trh, rating, investicn trojúhelník, vynos, riziko, likvidita, diverzifikace rizika, profil investora, akcie, dluhopisy, obligace, finann deriváty, kolektivn investování, podlov fondy.

11.1 Definice, terminologie a principy investování

Investici je obecně možno chápat jako záměrné obětování jisté dnešní hodnoty za účelem získání vyšší (i když nejisté) hodnoty budoucí. V praxi se může jednat například o investici do nemovitosti s úmyslem ji v budoucnu prodat nebo pronajmout, do umění, do vzdělání, které nám má přinést vyšší příjmy, o finanční investice atd. V zásadě všechna odvětví finančního trhu lze označit jako investici.

Nejčastěji bývají investice členěny na:

- **investice finanční**, lze je chápat jako přeměnu směnu peněz za finanční investiční instrumenty (cenné papíry).
- **investice reálné** představují investice do komodit. Patří sem drahé kovy, nemovitosti, movité věci a ostatní komodity. Významnou obchodovanou komoditou je např. káva, kakao, pomerančová šťáva nebo ropa.

TERMINOLOGIE

Emise – vydávání cenného papíru.

Emitent – fyzická nebo právnická osoba, která cenný papír vydává.

Nominální hodnota – neboli jmenovitá hodnota cenného papíru, představuje hodnotu, ve které je cenný papír emitován, je na něm uvedena. Je nutné ji odlišovat od tržní hodnoty, která se v průběhu jeho životnosti mění.

Nominální a reálný výnos – nominální výnos představuje úrokovou míru uvedenou na dluhopisu, která má být emitentem zaplacená. Reálný výnos = nominální výnos – inflace.

Investice vs. spekulace – u investice je míra rizika do jisté míry regulována. V případě spekulace je riziko neomezené.

Volatilita – kolísání výnosů nebo cen investičních instrumentů.

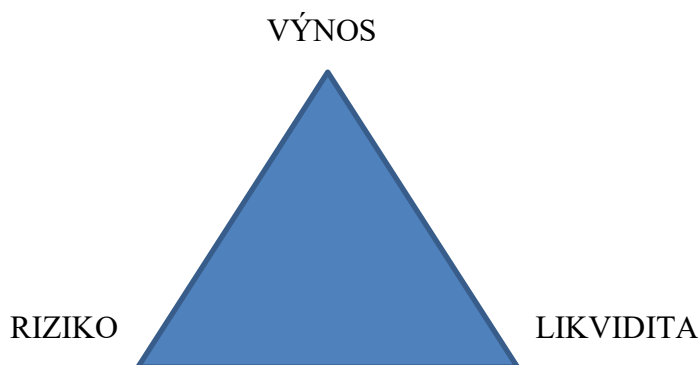
Durace – vyjadřuje citlivost dluhopisu na změnu úrokových sazeb.

Primární a sekundární trh – primární trh představuje trh, na kterém jsou cenné papíry emitovány neboli poprvé uvedeny do oběhu. Sekundární trh je trhem dříve emitovaných cenných papírů, resp. na sekundárním trhu jsou dále obchodovány cenné papíry z primárního trhu. Může se jednat o burzovní nebo mimoburzovní trh.

Rating – hodnocení bonity emitentů cenných papírů.

11.1.1 INVESTIČNÍ TROJÚHELNÍK

Investor hodnotí vždy 3 základní ukazatele, tzv. investiční trojúhelník:

Obrázek 12: Investiční trojúhelník

Výnos je hlavním důvodem, proč investujeme. Očekáváme, že peníze, které investujeme se nám vrátí zhodnocené. U investic není výnos nijak garantován, bavíme se tedy vždy o *předpokládaném* výnosu. Jako kritérium hodnocení efektivnosti investice bývá všeobecně považována její výnosnost. Výnosnost udává míru zhodnocení finančních prostředků vložených do určitého investičního instrumentu za určité časové období. Na výnos, jeho výši a vývoj má vliv celá řada různých ekonomických souvislostí.

S výnosem úzce souvisí **riziko**. V tomto kontextu můžeme chápat riziko jako nejistotu investora spojenou s tím, že se mu nepodaří dosáhnout očekávané výnosnosti.

Likvidita neboli stupeň likvidity v souvislosti s investováním znamená, jak rychle je možno investici, bezetrátově přeměnit zpět na hotové peníze. Pokud se jedná o cenné papíry, za likvidní jsou všeobecně považovány cenné papíry obchodované na veřejných, sekundárních a organizovaných trzích.

Významný je také **faktor času**. V kontextu investování můžeme likviditu také vnímat i jako určitý investiční horizont. Pro každý druh investice platí obecná doporučení pro to, jak dlouho by měly být peníze v investici drženy.

Vztahy mezi jednotlivými vrcholy jsou následující:

- Čím vyšší je očekávaný výnos, tím je také větší riziko.
- Čím vyšší je očekávaný výnos, tím nižší je likvidita.
- Čím vyšší je likvidita, tím nižší je výnos a riziko.

11.1.2 DIVERZIFIKACE RIZIKA

Význam diverzifikace spočívá v úsloví „nesázet vše na jednu kartu“. Rozmístění investovaných prostředků do více druhů aktiv snižuje riziko potenciální ztráty. Je vhodné vybírat taková aktiva, na která působí různé vlivy, které spolu nesouvisí, např. cenné papíry firem

působících v různých odvětví, nebo různé druhy cenných papírů. Velmi diverzifikované jsou investice do podílových fondů.

11.1.3 PROFIL INVESTORA

Investoři musí vždy souhrnně hodnotit výnosnost, rizikovost a likviditu. Přitom platí, že neexistuje taková investice, která by současně dosahovala maxima všech tří kritérií současně. Existuje pouze varianta jejich optimálního poměru. Uvažování investora je v procesu investičního rozhodování komplexní a vedle faktoru očekávané výnosnosti zvažuje rovněž i rizikovost a likviditu. Volba investice závisí na tom, čemu dává investor prioritu. Tady platí více než jinde na finančním trhu, že rozhodování investora, zvláště pokud začíná investovat, je řízeno emocemi.

Může se stát, že stav investice je zrovna ztrátový, což není příznivá doba pro její prodej, naopak je vhodné posečkat, až hodnota aktiva opět vzroste. Pokud se právě nacházíte v životní situaci, kdy zrovna tyto peníze nutně potřebujete, jste nuceni ztrátu realizovat. Proto investujte pouze peníze, které si „můžete dovolit“ investovat.

Stojí-li potenciální investor před rozhodnutím, zda a kam bude investovat, musí nejprve zvážit, jakými prostředky disponuje. Investice rozhodně patří k nadstandardním přáním a v konceptu peněz je zařadíme až na poslední místo. Investovat můžete až ty peníze, které jsou skutečně navíc a když o ně o všechny přijдете (s nadsázkou) nijak to neovlivní žádnou z oblastí vašeho života. Výjimku tvoří investice do podílových fondů, které při správném použití, mohou být individuálně využitelné i v jiných oblastech.

Co vzít při investování v úvahu:

- Důležitý je zejména účel investice,
- jak velké riziko jste ochotni unést,
- časový horizont uložení peněz, resp. jak dlouho nebudete peníze potřebovat,
- zda preferuje výnos nebo nízké riziko nebo chcete mít peníze k dispozici,
- jaká je vaše majetková situace,
- znalosti finančního trhu atd.

11.2 Druhy cenných papírů

Protože existuje celá řada možných způsobů členění cenných papírů, v daném případě použijeme členění podle délky jejich životnosti (splatnosti) a členěním na majetkové a dluhové cenné papíry.

11.2.1 ČLENĚNÍ KLASICKYCH INVESTIČNÍCH CENNYCH PAPÍRŮ Z HLEDISKA DÉLKY ŽIVOTNOSTI

CENN PAPÍRY PENĚŽNÍHO TRHU

Cenn papíry peněžního trhu jsou řazeny mezi krtkodob cenn papíry, jejich doba životnosti (neboli delka splatnosti) je v okamziku emise krati než jeden rok. Vzhledem k jejich krtk životnosti vzniká potřeba je neustále znovu emitovat. To znan zvyšuje význam primárního trhu.

Jedná se vhradn o krtkodob dluhopisy, většinou o dluhopisy diskontované. Ve většině zem zde patří zejména státní pokladnin poukázky a pokladnin poukázky centřlnch bank, depozitní certifikáty (vkladn listy), přpadn smnky¹⁷.

CENN PAPÍRY KAPITÁLOVÉHO TRHU

Cenn papíry kapitálového trhu jsou cenné papíry, jejich doba životnosti je deli než jeden rok. Mue být i neohranien. Jsou mezi nimi zastoupeny jak dlouhodob dluhopisy, tak i majetkov cenn papíry. Vzhledem k jejich dlouhodob povaze bývá zpravidla u vsch vznamnj emisí zaručena veřejn obchodovatelnost, a to předevim na organizovaných (burzovních) trzích.

11.2.2 ČLENĚNÍ KLASICKYCH INVESTIČNÍCH CENNYCH PAPÍRŮ PODLE MAJETKOV PODSTATY

MAJETKOV CENN PAPÍRY

Za majetkov cenn papíry jsou vseobecn považovány podnikov akcie, jejich zakoupenm získává investor podíl na majetku akciov společnosti. Dále získává prvo uastnit se valných hromad a prvo na likvidačním zůstatku akciov společnosti.

DLUHOV CENNÉ PAPÍRY

Jak už napovídá název, jsou spojeny s dluhem. Jedná se o cenn papíry, jež dokldj zapujen peněžních prostředků investorem. Ten se tmto stává veřitelem a jejich zakoupenm získává prvo na předem stanoven uřok a navrcen zapujen částky (jistiny) za předem stanovených podmínek. U dluhopisů nevniká prvo uasti na likvidačním zůstatku.

Krtkodob dluhopisy peněžního trhu:

¹⁷ Směnka není zcela typickm cennm papírem. astji pln platební funkci.

Státní pokladniční poukázky – bývají používány k pokrytí krátkodobého nesouladu v plnění a čerpání státního rozpočtu. Jejich životnost se pohybuje od cca 3 do 12 měsíců.

Depozitní certifikáty – jejich doba splatnosti nepřesahuje zpravidla 12 měsíců. Vydávají je především obchodní banky a jsou dostupné i pro drobné klienty.

Směnky – z pohledu investičního lze směnky charakterizovat jako krátkodobé, individuálně vydávané diskontované dluhopisy.

Dlouhodobé dluhopisy (obligace):

Kuponové obligace – v praxi představují nejčastěji emitovaný druh obligací. Držiteli poskytuje právo na uplatnění výnosů v předem určených termínech na základě tzv. kuponů.

Bezkuponové (diskontované) obligace – jsou emitované s tzv. diskontem (nulovým kuponem). Na primárním trhu jsou prodávány za nižší cenu, než je jejich nominální hodnota. Tento cenový rozdíl je označován jako „diskont“ a nahrazuje kuponové platby.

Obligace s odloženými kuponovými výnosy – při uvedení na primární trh mají charakter diskontovaných obligací, tudíž zpočátku nepřinášejí žádné kuponové platby. Po uplynutí předem stanoveného období získají držitelé nárok na předem určené kuponové platby nejčastěji s fixní úrokovou sazbou.

FINANČNÍ DERIVÁTY

Jako finanční deriváty jsou označovány finanční instrumenty, jejichž hodnota je odvozena od hodnoty tzv. podkladového aktiva. Jejich podstatou je forma termínového obchodu. Protože jsou odvozeny od podkladových aktiv, vývoj jejich ceny je závislý na očekávaném vývoji cen (kurzů) právě těchto aktiv. Existují dva základní druhy podkladových aktiv:

Finanční podkladová aktiva – sem patří akcie, dluhopisy, cizí měny, drahé kovy, burzovní indexy aj.

Reálná podkladová aktiva – řadíme zde komodity, nemovitosti, movité věci aj.

Na finančních trzích rozlišujeme dva druhy obchodů podle toho, jak dalece se od sebe liší okamžik uzavření obchodu a okamžik jeho vypořádání. Jsou to obchody promptní, kde je tato prodleva pouze několik dní a termínové (derivátové) obchody, kde existuje delší časová prodleva a s předmětem kontraktu se dá ještě různě manipulovat. K derivátovým obchodům patří obchody typu futures, forward, swapové kontrakty a opce.

11.2.3 PODÍLOVÉ FONDY

Kolektivní investování prostřednictvím podílových fondů spočívá ve shromažďování prostředků od veřejnosti a kvalifikovaných investorů, které jsou následně investovány

- **Význam reformy** podle predem urceny investcn strategie. V esk republice jsou povoleny tzv. otevren podlov fondy.

Podlov fondy jako takov nejsou samostatnm právním subjektem, pouze shromždj majetek podlnk v pomeru podle počtu vlastněných podílových listů. Vložené prostředky investorů zůstávají jejich majetkem a jsou spravovány, zpravidla investcn společností, která zajišťuje obhospodařování a administraci fondu, v souladu se statutem fondu. Investoři tedy nenakupují akcie investcn společnosti, nýbrž podlov listy, čímž se stávají podlnky na majetku podílových fondů. Investcn společnost jim tento majetek spravuje zaplatu. Jedna investcn společnost může spravovat majetek i desítky podílových fondů.

Výhody investování do podílových fondů kolektivního investování:

- Diverzifikace rizika – jedním vkladem můžete investovat např. do 50 různých firem.
- Dosahování vššch potenciálních výnosů.
- Investování prostřednictvím specializovaných finančních institucí.
- Minimalizace informačních a transakčních nákladů.
- Podíl na vlastnictví takových aktiv, ke kterm byste se jinak nedostali.
- Vysok dostupnost i pro drobn investory.

Investování do podílových fondů m velik význam z hlediska diverzifikace rizika. Pokud nakupujete prmo cenn papír jedn konkrtn společnosti nebo společností, hodnota vaší investice je zvisl na vývoji hodnoty této společnosti. Naproti tomu podlov fond se skládá z několika desítek společností, resp. jejich cenných papírů. Dále na rozdíl od obchodování na burze nepotřebujete vysok kapitál pro investování. Za současných podmínek je u vššiny podílových fondů stanoven minimln vklad ve vš 500K. V podílových fondech je možn provádět i jednorzov vklady, efektivnější jsou pravideln msn vklady.

DRUHY PODÍLOVÝCH FONDŮ

Fondy akciov – vššinov část portfolia je tvořena akciemi, proto vseobecn bývají označovány jako fondy s vysokm rizikem. Vývoj tržních cen akcií v portfoliu mívá vysokou míru volatility a je zvisl na hospodaření prslušnch podniků. V dlouhodobm horizontu mají potenciál vysokého výnosu.

Fondy dlouhodobých dluhopisů – významnou roli hraje zejména to, kdo je emitentem obligací, dle také druh dluhopisů.

Fondy peněžního trhu – obecn se řadí mezi nejméně rizikov fondy. Jelikož investují pdevšm do krátkodobých dluhopisů, zejména do státních pokladničních poukzkek, jsou využiteln pro krtkodob investice v horizontu cca jednoho roku.

Fondy reálných aktiv – u fondů kolektivního investování se nejčastěji jedná o investice do nemovitostí, popř. do komodit.

Fondy smíšené – vytvářejí kombinace cenných papírů, nejčastěji akcií a obligací. Z hlediska rizikovosti a výnosnosti záleží u těchto fondů na konkrétní skladbě portfolia, resp. na poměru akcií a dluhopisu, popř. dalších cenných papírů. Skladba tohoto poměru investiční společnost upravuje podle očekávaného vývoje.

Fondy fondů (střešní fondy) – fondy investující do akcií samotných investičních fondů nebo do podílových listů jiných fondů.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Co je to emise cenného papíru?
2. Vysvětlete pojem diverzifikace rizika.
3. Jaký je rozdíl mezi dluhopisem a obligací?
4. Vysvětlete investiční trojúhelník.
5. Co musí vzít každý investor v úvahu, když činí investiční rozhodnutí?

SHRNUTÍ KAPITOLY

Ve své podstatě lze za investici označit jakékoliv uložení peněz, které má vést k jejich zhodnocení. Existují dvě oblasti investování. Finanční investice jsou investice do finančních aktiv, nejčastěji cenných papírů. Reálné investice znamenají nákup a prodej komodit, např. nemovitosti, obilí, káva, ropa, drahé kovy aj. Finanční rozhodování se odvíjí od preferencí investora. Každý investor zvažuje tři faktory: výnos, riziko a likviditu. Investice jsou úzce spojeny s rizikem, resp. v investicích neexistují garance výnosu. Vždy se jedná o **předpokládaný** výnos. Dalším významným faktorem je čas. Podstatné je také to, jaké peníze investujete. V souladu s konceptem peněz by měly do investic směřovat peníze, které jsou „navíc“, z krátkodobého i dlouhodobého hlediska.

Podle délky splatnosti se trh cenných papírů dělí na peněžní trh a kapitálový trh. Z majetkového hlediska se setkáte s akciemi a dluhopisy. Dále jsou zde finanční deriváty, jejichž hodnota je odvozena od tzv. podkladového aktiva. Fondy kolektivního investování soustřeďují vklady podílníků. Tyto fondy spravují investiční společnosti. V České republice fungují otevřené podílové fondy. Nespornou výhodou tohoto typu investování je vysoká diverzifikace rizika a dostupnost pro drobné investory.

12 ZADLUŽENÍ

RYCHL NÁHLED KAPITOLY

Závazky jsou zvznou oblastí domácí ekonomiky. Každ uvř byste měli dkladn zvážit. Do domácí ekonomiky totiž uvř nepřináší řádnou přidanou hodnotu. Naopak ji siln zatěžuje. V této kapitole se dozvíte, jak p ředchzet dluhům a pokud uř njak dluhy máte, jak si usnadnit jejich splácení, a hlavní jak se nezadlužit opakovan. K uřpšnmu zvládání dluhů slouží t ři základní pravidla pro splácení.

Dále je popsán p řipad a p řubh exekuce, co vsechno může a nemůže exekutor zabavit a také mořnosti, kter p řinší institut oddlužení. Krátce je zde zmnna sluřba občanských poraden, kde můžete p ři zvládání dluhů pořádat o bezplatnou pomoc.

CÍLE KAPITOLY

Po uřpšnm a aktivním prostudování této kapitoly:

- Byste si měli uvědomit zvznost zadlužení.
- Dozvíte se, jak dluhům p ředchzet.
- Získáte znalosti pot řebn k uřpšnmu splácení.
- Zorientujete se v pojmech exekuce a insolvence.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Dluh, prevence zadlužení, řešení dluhů, p ředluřenost, dluhov past, konsolidace, refinancování, zástava, Asociace občanských poraden, exekuce, exekutor, oddlužení, upadek.

12.1 Prevence zadlužení

Prevence zadlužení, a dále zajiřtn a udržení si pořadovan životní uřrovn je prvotn myřlenkou finann gramotnosti. Pokud budete dodrřovat základní pravidla tvorby a fungování peněz, dluhům se s největší pravděpodobností vyhnete. V kontextu konceptu peněz funguje jako prevence dluhů finann rezerva, mít vlastn peníze. Kdyř nahlédnete do svých p řn, máte tam někde dluhy? Nikdo z nás si dluhy nep řeje, p řesto se stvj stále věřím

problémem ve společnosti. Dluhy nevedou k naplnění přání v životě, naopak, pokud je nespíacíte, o svá přání rychle přijdete. Právě emoční rozhodování má dluhy často na svědomí.

Významný vliv na tuto skutečnost má, mimo jiné, „zlehčování“ úvěrů a půjček marketingem. V některých případech jsou dluhy dokonce prezentovány jako určitý životní styl. Máte rychle a dostupně vše po čem zatoužíte. Nikde se už ale nehovoří o důsledcích. Základní pravidlo je, že nemůžete utratit víc, než máte! Často lidé uvažují, jak si vzít úvěr, ale už nepřemýšlejí, jak jej splatit. To, že vám je úvěr poskytnut ještě nezaručuje, že jste schopni jej splatit.

Když zvažujete vzít si úvěr, uvažujte také, jakou důležitost má to, co si za úvěr pořizujete. Jde o nezbytnou potřebu nebo je to nadstandard? Také se zamyslete, jak dlouho chcete pracovat pro banku (či jiného poskytovatele úvěrů). Tím mám namysli cenu za půjčení peněz. Jediným akceptovatelným dluhem je úvěr na bydlení. Samozřejmě v životě každého mohou nastat situace, kdy se dostane k dluhům ne vlastní vinou (např. dědictvím, při rozvodu apod.)

12.2 Řešení dluhů

Předluženost

Neschopnost splácet označujeme jako předluženost. Jediným řešením dluhů je splatit je. Pokud už se někdo dostane do fáze předluženosti, jsou jisté možnosti, jak si splácení ulehčit:

Konsolidace úvěrů

Sloučení více úvěrů (jiných než na bydlení) do jediného úvěru. Cílem je získání lepších podmínek, a především snížení měsíční splátky (na tu má vliv také délka úvěru).

Refinancování úvěrů

Používá se u hypoték. Jeho cílem je, stejně jako u konsolidace, snížit splátku. Volné peníze byste měli použít k vytváření finanční rezervy, popř. rezervy na mimořádnou splátku.

Zajištění závazků

Věřitel Zajištění poskytuje věřitelům vyšší stupeň právní jistoty, že dlužník úvěr splatí. Pokud byste se někdy rozhodli někomu poskytnout půjčku v rámci občanskoprávních vztahů, je vhodné mít také zástavu v případě nesplácení. Příčinou zadlužení totiž může být také situace, kdy někomu půjčíte peníze, dotýčný dlužník nespíací a v důsledku toho se pak sami dostanete do dluhů.

Dlužník

Dlužníkovi dává zajiřtn jistotu, že bude schopen ver splatit a dopředu v, jak svůj majetek nebo prostředky dává vřanc. Z psychologického hlediska je to pro něj vtř motivace ver řdn splatit. Nikdo přeci nechce přijít o majetek.

V verov smlouvě je standardn uvedena také smluvn pokuta a úroky z prodlení. Pokud by byla sjednána ve vyř 0,5 % denn z dlužn částky a vyř, je pravdpodobn, že by soud uznal, že je v rozporu s dobrými mravy. **Pokuta**

Jako zajiřtovac instrument může být použit např.:

- Zástavní právo
- Ruen
- Finanční záruka
- Zajiřtovac převod práva
- Dohoda o srzkch ze mzdy nebo jiných přijm aj.

Dluhov past

Je to situace, kdy nejste schopni splácet své závazky ze svých pravidelných přijm. Pokud se rozhodnete souasn dluhy uhradit za použit dalřho nového dluhu, kter je zpravidla navyřen o njak peníze navíc, rozt se tak dluhov spirála. Okamžit řešení je mozn např. prodejem nepotřebného majetku, sniženm zbytných výdajů nebo aktivn dohodou s věřitelem na snižen splátek. V každm přpad je dležit s věřitelem komunikovat a snažit se vyřsit situaci dohodou.

Asociace občanských poraden (AOP)

Tato instituce byla zřízena pro rozvoj st občanských poraden. Poradny poskytují nezávisl, odborn, nestrann a bezplatn poradenství v 18 právních oblastech a upozorňují přsluřn státní a mstn orgány na nedostatky legislativy a na neřeřen problémy oban¹⁸.

PRAVIDLA PRO DLUHY

1. Vřechny splátky **splcejte včas**. Zvyřujete svou dvřehodnost a máte klid od vřitel.
2. Nenabrejte dalř dluhy a **vytvrejte finann rezervu!** Rezerva vás chrání před dalřm zadluženm a vře splatíte.
3. A budete mít dostatečnou rezervu, vytvrejte si prostředky na **mimořdn splátky**. Urychlte splácení.

¹⁸ www.obcanskeporadny.cz

12.2.1 EXEKUCE

Patří k vážnějším důsledkům nedodržování povinností dlužníka. Do této situace se většinou nedostanete nenadále. Je to důsledek dlouhodobého vyhýbání se povinnostem dlužníka. Z formálního hlediska jde o výkon rozhodnutí nařizovaný a prováděný soudem nebo soudním exekutorem. Exekuce je provedena na základě exekučního příkazu. Proti exekučnímu příkazu se nelze odvolat. Majetek, který je postižen exekucí nesmí být převeden na jinou osobu, zatížen a nesmí s ním být jinak nakládáno.

Soud může odsoudit dlužníka i bez jeho přítomnosti. O nařízení exekuce se dlužník dozví jako poslední až spolu s exekučními příkazy. Každý exekutor začne tím, že zjistí bydliště povinného a jeho majetek. Exekutor může sám rozhodnout o způsobu provádění exekuce a vydává exekuční příkazy.

Důsledky exekuce pro povinného:

- Odstavení účtů – povinnému zůstává k dispozici tzv. nezabavitelné minimum.
- Odstavení mzdy.
- U nemovitosti se vyznačí záznam do katastru nemovitostí.
- Vyhledání a zabavení auta.
- Ostatní zpeněžitelné věci exekutor označí a zapíše do exekutorského soupisu.

Exekuce trvá, dokud není vymožena celá dlužná částka nebo dokud ji nezruší soud. Náklady exekuce hradí povinný a patří mezi ně odměna exekutora, náhrada hotových výdajů a náhrada za doručení písemností. Čím déle exekuce trvá, tím více náklady narůstají.

Pokud k vám přijde exekutor, jako první si vyžádejte jeho průkaz a listiny, pokud máte jakékoliv pochybnosti o přítomných osobách a není přítomna policie, nic nezkazíte, když zavoláte na linku 158 a požádáte o pomoc, popř. o ověření totožnosti. Pravý exekutor by neměl mít námitky.

Exekuce se může vztahovat také na společné jmění manželů. Zároveň platí, že dluhy se nedají rozvést. Pokud vznikly za doby trvání manželství, i po ukončení svazku jsou obě strany zavázány je splatit. Pokud soud u rozvodu uloží povinnost splatit závazek jednomu z manželů a ten není schopen splácet, povinnost připadne na toho druhého.

Co nemůže být zabaveno exekutorem:

- Předměty, které slouží k uspokojování základních potřeb rodiny,
- k plnění pracovních úkolů,
- věci, jejichž prodej by byl nemorální (např. snubní prsten),
- věci sloužící jako zdravotní pomůcka (např. invalidní vozík).

12.2.2 INSTITUT ODDLUŽENÍ

Oddlužení (osobn bankrot) je soudem schvalovan a řzen proces na základě insolvenčního zákona. Tuto službu zdarma a kvalitn poskytují rzn neziskov organizace, za úplatu ji vykonávají advokáti.

DEFINICE – ÚPADEK

Dlužník je v úpadku, jestliže m více vřitel, dluhy po splatnosti více než 30 dn a není schopen je plnit (platební neschopnost).¹⁹

Pokud jste v úpadku, můžete věci sobě navrhnout zahájení insolvenčního řzen. Stejn tak to může navrhnout jeden nebo více vřitel. Žadat o insolvenci (oddlužení) je mon pouze, když jste v úpadku.

Výhody a nevýhody osobního bankrotu:

1. Osobn bankrot nemůže ke svému oddlužení pouit podnikatel (OSVČ) nebo prvnick osoba.
2. Majetek se ocitne v rukou správce konkurzní podstaty a dlužníkovi zbývá obvykle 150 % ‚ivotnho minima.
3. Z dlunch ˇastek jsou vyloučeny hypoteční uvry.
4. Proces oddlužení trvá 5 let. Po pěti letech jste oddlueni a můžete zait s ‚stm štítem‘. Zbytek dluhu ovšem nezaniká. Je dlužníkovi pouze odputen, ale právní stále trvá.
5. Dlužník během těchto pěti let musí být schopen splatit minimln 30% dlun ˇastky.
6. Vřitel musí s osobním bankrotem dlužníka souhlasit.
7. Během insolvence jste chráněni před exekucí, vymahači dluhů a tlaky vřitel.
8. Dlužník musí pracovat. Nesmí být ve výpovědní lhůtě nebo ve zkuebn době. Nezaměstnaným soud spltkov kalendář nepovol. Na splácení dluhů musí dlužník pouit i pripadn dary, výhry a dědictví, jednoduše veker zdroje nad stanoven minimum.

¹⁹ Zákon ˇ. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řzen (insolvenční zákon).

9. Dlužník nesmí za žádných okolností zvýhodnit žádného z věřitelů. Jedná se o trestný čin.
10. Vaše jméno se objeví v insolvenčním rejstříku²⁰. Na rozdíl od registru dlužníků je tento veřejným seznamem, který spravuje Ministerstvo financí a kdokoliv se tak může dozvědět, že jste v insolvenční.

OTÁZKY

- 1) Řešit dluhy je možné:
- Řádným splácením.
 - Navýšením dluhu.
 - Zaplacením stávajícího dluhu novým dluhem, který je pro jistotu ještě navýšen.
- 2) Co nemůže být zabaveno exekutorem?
- Auto
 - Snubní prsten
 - Vklady na účtu stavebního spoření.
- 3) Kdy můžete požádat o oddlužení?
- Pokud jste v úpadku.
 - Kdykoliv.
 - Pokud řádně splácíte své dluhy.

ODPOVĚDI

- Jediným definitivním řešením dluhů je jejich splacení.
- Exekutor nemůže zabavit věci u nichž by to bylo nemorální, např. snubní prsten.
- O oddlužení můžete požádat pouze v úpadku.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Dluhy jsou ve společnosti stále více diskutovaným tématem. Přestože si je nikdo nepřeje, zatěžují ekonomiku většiny lidí. Nevytváří žádnou přidanou hodnotu, naopak jsou potenciální hrozbou pro váš blahobyt. Tvorba krátkodobých a střednědobých rezerv má působit, mimo jiné, jako prevence proti zadlužení. Pokaždé když zvažujete vzít si úvěr,

²⁰ www.justice.cz

dkladn pemřlejte, zda je skuten nutn. V tomto okamřiku totiř nastupují siln emoce! Ovšem řivot přinř různé situace, a i kdyř vám vaše domácí ekonomika funguje, může se stát, ře se zadluřte bez vlastního přicinn. Jediným řešenm dluhů je splácení. Pro usnadnn splácení můžete pouřt konsolidaci, refinancování a také zástavu, kter vm zaruc, ře budete schopni vřer splatit. Dodrřujte tři základní pravidla pro dluhy: splcejte, tvořte rezervy, provádějte mimořdn splátky.

Exekuce patř k vřnjřm důsledkům nesplcen. Jedná se o vřkon rozhodnutí soudu. Důsledkem exekuce je odstaven ut, zabaven a zpenřen majetku. V připad, ře k vám přijde exekutor, urcit si ověřte jeho totořnost. Pokud jste vpadku, můžete pořádat o od-
dluřen.

13 PRÁVA SPOTŘEBITELE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Tato kapitola se zabývá tématem ochrany spotřebitele, ochranou osobních údajů a poskytováním informací, které má obchodník či zprostředkovatel povinnost uvádět v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy. Součástí obsahu kapitoly jsou odkazy na instituce, které poskytují bezplatnou pomoc a na které se můžete obrátit v okamžiku, kdy máte pocit, že jsou vaše práva spotřebitele dotčena.

CÍLE KAPITOLY

Po úspěšném a aktivním prostudování této kapitoly:

- Se seznámíte se systémem ochrany osobních údajů.
 - Budete vědět, jaké informace musí prodejce či poskytovatel služeb sdělit před uzavřením smlouvy.
 - Získáte informace o možnostech, kde můžete řešit konflikty s různými institucemi z pozice spotřebitele.
-

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Zákon o ochraně spotřebitele, GDPR, dTest, spotřebitelská smlouva, předsmělní informace, nekalé obchodní praktiky, Finanční arbitr, Česká obchodní inspekce, Ombudsman.

13.1 Zákon o ochraně spotřebitele

Práva spotřebitele ukotvuje Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. Upravuje vzájemné smluvní závazkové vztahy, přičemž spotřebitelé si zasluhují vyšší míru ochrany. Spotřebitel je definován jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání.

GDPR

Institut ochrany osobních udaj u nás funguje od roku 1992 a na jeho dodrzovn dohlz rad pro ochranu osobních udaj. Tato ochrana byla ovsem shledávána veřejností jako nedostačující, a to v mezinárodním měřítku. Výsledkem je nařízení (EU) 2016/679, ktere predstavuje prvnn ramec ochrany osobních udaj platn na celem území EU.

Proto, abychom mohli od njake kategorie lid, například zákazníků nebo zaměstnanců. získávat osobn udaje a pouzvat je, je k tomu potřeba mít njak (právní) důvod. Důvodem je nejčastěji uzavřen pracovní nebo kupní smlouvy. Takže to může bt veden evidence oban státními orgány, veden uetn a mzdove evidence v soukrome firme nebo ochrana našich práv např. hlídání majetku kamerovm systémem. Zákon rozeznv dva druhy osobních udaj: obecne a zvlstn.

Pro poskytování slueb nebo prodej zboží jsou obecne osobn udaje nezbytne, resp. bez těchto udaj není mone obchod uzavřít. Jsou to např. jméno, rodne číslo, kontaktn udaje atd. Pro získávání zvlstnch udaj musí existovat specificke důvody, např. posuzování zdravotního stavu pojistovnou př sjednávání žvotnho pojisten. Zaznamenvane udaje nemohou bt vyuzvny v rozporu s původním cílem.

udaje pro zpracování

Dále může poskytovatel slueb nebo prodejce vyuzvat osobn udaje k zasílání dalších nabídek (marketingove uely). S tímto zákazník může, ale nemusí souhlasit, resp. uzavřen smlouvy nesmí bt podmíněno souhlasem se zasíláním nabídek. Jakmile vyjádří nesouhlas se zasíláním obchodních sdlen, je nutne jej ukončit. Zákazník může takže zaadat o výmaz udaj z databáze.

udaje pro marketing

Není-li dán jin důvod ke zveřejnvn v databázi uchovávaných osobních udaj, např. kontaktních udaj zaměstnance do zaměstnání pro kontakt se zákazníky, je ke zveřejnvn osobních udaj takže třeba zskt souhlas.

Důsledkem je administrativn zte, ktera ovlivnuje takže spotřebitele, to je ovsem reakcí frem na požadavek spotřebitel chránit se.

DTEST

Je spotřebitelsk časopis, kter se zamřje na testování výrobků a slueb. Významnou službou, kterou poskytuje, je takže bezplatne poradenství a rady v oblasti práv spotřebitel a prodejců. Informuje o nových zákonech, varuje před nekalými praktikami a klamavou reklamou, poskytuje rady př reklamaci apod. Zaobírá se takže kvalitou potravinrskch produktů na tuzemskm trhu. Konzultace je mona pstřednctvm telefonicke linky nebo elektronicke poradny. Poskytuje poradenství například v těchto oblastech:

- Koupe zboží,
- zrun doby,
- reklamace,

- odstoupení od smlouvy,
- telekomunikace, aj.

13.2 Spotřebitelské smlouvy

Za spotřebitelské smlouvy jsou považovány všechny smlouvy, kde na jedné straně vystupuje spotřebitel a na druhé straně podnikatel. Spotřebitelskou smlouvou může být například kupní smlouva, nájemní smlouva nebo smlouva o úvěru. Za smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory jsou považovány smlouvy uzavírané např. na ulici, předváděcí akce, ve spotřebitelově domě aj. Smlouvu je možné uzavřít také distančním způsobem (na dálku), např. po telefonu nebo přes internet.

V případech, kdy je smlouva uzavřena distančně nebo mimo obchodní prostory, může spotřebitel od smlouvy odstoupit ve lhůtě 14 dnů bez uvedení důvodů a bez jakékoliv sankce. Lhůta začíná běžet ode dne uzavření smlouvy nebo ode dne převzetí zboží.

Informační povinnosti

Prodávající je před uskutečněním obchodu povinen řádně spotřebitele informovat o vlastnostech prodáváných výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb, o způsobu použití a údržby výrobku a o nebezpečích, která vyplývají z jeho nesprávného použití nebo údržby. Dále také o riziku souvisejícím s poskytovanou službou. Prodávající musí zajistit přímo viditelné a srozumitelné označení výrobce, dovozce a údaje o použitých materiálech, informace o ceně, o podmínkách, rozsahu a způsobu uplatnění reklamace.

*Před-
smluvní in-
formace*

V kontextu finančních služeb se jedná o tzv. před-smluvní informace, které je zástupce finanční instituce nebo zprostředkovatel povinen klientovi předat k nahlédnutí před podpisem smlouvy. V první řadě jsou to informace o samotném poskytovateli či zprostředkovateli, dále všeobecné a zvláštní smluvní podmínky, základní informace o produktu (informační list), sazebníky, u pojištění např. také vývoj pojistné částky nebo u investic vývoj předpokládaného zhodnocení, u úvěrů úvěrové podmínky a základní informace o úvěru, případně další zvláštní skutečnosti a rizika. Před-smluvní informace u spotřebitelského úvěru je poskytovatel či zprostředkovatel povinen náležitě vysvětlit tak, aby byl klient schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva odpovídá jeho potřebám a finanční situaci.

Nekalé obchodní praktiky

Za nekalou obchodní praktiku je považováno takové jednání podnikatele vůči spotřebiteli, které je v rozporu s požadavky odborné péče a podstatně ovlivňuje jeho rozhodování tak, že může učinit obchodní rozhodnutí, které by jinak neučinil. Jsou to zejména klamavé a agresivní obchodní praktiky. Jejich používání zákon zakazuje.

13.3 Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů ADR

Systém mimosoudního řešení spotřebitelských sporů má za cíl posílit a zjednoduřit vy-mahatelnost spotřebitelských práv. Do systému jsou zapojeny: esk telekomunikační úřad (T), Energetick regulační úřad (ER), Finanční arbitr, esk obchodní inspekce (ČOI), připadně soukrom subjekty se souhlasem Ministerstva průmyslu a obchodu. Dosud byly pověřeny: esk advokátní komora, Sdružení eskch spotřebitel, z.. a nov Kan-celř ombudsmana esk asociace pojiřoven, z..

FINANČNÍ ARBITR

Finanční arbitr je státem zřzen orgán pro mimosoudn řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Působnost finančního arbitra se vztahuje na spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi, kter poskytují nebo zprostředkují:

- Platební sluřby,
- elektronick peníze,
- úvěry,
- kolektivn investování,
- investice,
- ťivotn pojiřen,
- stavební spoření,
- směnu mn.

Řeřen sporu je zahájeno pouze na základě návrhu spotřebitele. Neř se obrtte na fi-nannho arbitra je vhodné nejprve zkusit řeřit spor vzájemnou domluvou s poskytovate-lem. Řzen před finančním arbitrem je bezplatn. Finanční instituce se musí řízení účastnit a poskytovat součinnost. Rozhodnutí finančního arbitra je pezkoumateln soudem.

ESK OBCHODN INSPEKCE

esk obchodní inspekce (ČOI) je jako orgán státní správy podřízena Ministerstvu průmyslu a obchodu. Kontroluje fyzick a prvnick osoby, kter nabízejí, prodvj, dodvj nebo uvádějí na trh výrobky, nabízejí nebo poskytují sluřby nebo vyvjejj jinou činnost. Občanům poskytuje informační a poradensk sluřby prostřednictvím svých kontaktních pracoviřt a internetových stránek, kde jsou formou spotřebitelského průvodce zveřejní-vny rady pro spotřebitele. Mřete zde najít například informace z těchto oblastí:

- Nekal obchodní praktiky,
- reklama,
- EET, účtování cen a plateb,
- reklamace zboř,
- nákup mimo kamennou prodejnu,
- smlouva o dílo,

- cestování,
- ochrana osobních údajů,
- pracovní smlouvy a vztahy,
- herní automaty, herny aj.

OMBUDSMAN

Veřejný ochránce práv, chrání osoby při jednání s úřady a dalšími institucemi v případech, kdy je jednání úřadů v rozporu s právem nebo jsou úřady nečinné. Také provádí preventivní systematické návštěvy míst, kde mohou být lidé omezováni na svobodě a usiluje o respektování jejich základních práv. Přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a ochraně před diskriminací. Systematicky se také zabývá problematikou práv lidí se zdravotním postižením, pomocí občanům EU a sledováním vyhoštění cizinců.

13.4 Reklama

Reklama je jedním z nástrojů marketingu společností. Jejím cílem je prosadit sebe a svůj produkt na trhu. Převážná většina veřejně dostupných informací z finančního trhu je reklamou. Má vás zaujmout, nikoliv poskytovat informace, resp. poskytne jen tolik informací, aby vás upoutala a přivedla na pobočku. Např. reklama na hypoteční úvěr zdůrazňuje atraktivní sazbu, ale už neinformuje, za jakých podmínek je možné ji získat. Finanční instituce mají sice povinnost ve svých nabídkách uvádět tzv. modelový příklad, tento ovšem nemusí korespondovat s vaší individuální situací.

Pokud vycházíte přímo z oficiálních webových stránek finančních institucí, tak tyto jsou navrhovány také s cílem návštěvníky zaujmout. Kromě reklamy současně obsahují i informace faktické, jako např. smluvní podmínky, sazebníky apod. Součástí finanční gramotnosti je také schopnost rozlišit fakta od marketingu.

OTÁZKY

- 1) Je rodné číslo nezbytné k uzavření např. pojistné smlouvy?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 2) Může být uzavření smlouvy o běžném účtu podmíněno poskytnutím souhlasu se zasíláním obchodních nabídek?
 - a. Ano
 - b. Ne
- 3) Co je součástí předmluvních informací poskytovaných před uzavřením smlouvy o hypotečním úvěru?
 - a. Informace o hospodaření banky.

- b. RPSN.
 - c. Situace na finančním trhu.
- 4) Na koho se můžete obrtt v přpad sporu např. s bankou.
- a. esk obchodní inspekce
 - b. Ombudsman
 - c. Finanční arbitr

ODPOVĚDI

- 1. Ano.
- 2. Ne.
- 3. RPSN.
- 4. Finanční arbitr.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Nove pojetí Zákona o ochraně spotřebitele zdůrazňuje ochranu práv spotřebitele. S tím souvisí také zaveden systému pro ochranu osobních údajů, GDPR, na úrovni Evropsk unie. Zákon dále určuje informační povinnost prodejce zboží nebo poskytovatele sluēeb. Pokud se, jako spotřebitel, dostanete do konfliktu s obchodníkem máte moēnost se obrtt na bezplatnou pomoc.

K dispozici je systém Mimosoudnch řešení spotřebitelských sporů ADR. Jeho součastí jsou mimo jiné Finanční arbitr, kter řeší spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi, dle Ombudsman, jenē m na starosti spory s úřady a esk obchodní inspekce zaštiťuje ostatní oblasti.

LITERATURA

Monografická publikace (kniha)

- [1] JANOUŠKOVÁ J.: *Daňová politika A*, 1. vyd. Karviná: Slezská univerzita Opava Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné 2005. 234 stran. ISBN: 80-7248-294-7
- [2] *Národní strategie finančního vzdělávání*, Ministerstvo financí, 2010.
- [3] REJNUŠ O.: *Finanční trhy*, Grada 2014. 768 stran. ISBN: 978-80-247-3671-6
- [4] ROBERT T. KYIOSAKI, SHARON L. LECHTER: *Bohatý táta, chudý táta*, Pragma 2001. 214 stran. ISBN 80-7205-822-3.
- [5] SAMUELSON P.A., NORDHAUS W.D.: *Ekonomie*, Praha 1995. ISBN 80-205-0494-X
- [6] *Státní rozpočet 2018 v kostce kapesní příručka Ministerstva financí ČR*, 1. vyd. Praha: Ministerstvo financí ČR. 121 stran
- [7] ŠKVÁRA M.: *Finanční gramotnost*, Cofet 2014. reg.č. CZ.1.04/2.1.00/03.00016

Elektronický záznam

- [1] Asociace českých stavebních spořitelén. Url: <http://www.acss.cz>
- [2] Asociace penzijních společností ČR. Url: <https://www.apfcr.cz/doplňkove-penzijni-sporeni/>
- [3] Česká asociace pojišťoven. Url: <http://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-v-praxi/slovník-pojmu/>
- [4] Česká národní banka. Url: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html
- [5] Česká obchodní inspekce. Url: <https://www.coi.cz>
- [6] Česká správa sociálního zabezpečení. Url: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/nejcastejsi-dotazy/nejcastejsi-dotazy-osvc.htm>
- [7] Finanční správa. Url: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>
- [8] Garanční systém finančního trhu. Url: <https://www.garancnisystem.cz>
- [9] Kancelář finančního arbitra organizační složka státu. Url: <https://www.finarbitr.cz/cs/>
- [10] Ministerstvo financí Česká republika. Url: <https://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/bankovky-a-mince>
- [11] Ombudsman veřejný ochránce práv. Url: <https://www.ochrance.cz>
- [12] Úřad pro ochranu osobních údajů. Url: <https://www.uoou.cz/gdpr/ds-3938/p1=3938>
- [13] Státní fond rozvoje bydlení. Url: <http://www.sfrb.cz>
- [14] Státní tiskárna cenin. Url: <https://stc.cz/produkty/ostatni-ceniny/>
- [15] Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. Url: <https://www.vzpj.cz/o-nas/nejcasteji-resite/otazka/kdy-jako-osvc-neplatim-mesicni-zalohy-na-pojistne>, <https://www.vzpj.cz/o-nas/nejcasteji-resite>

Legislativa

- [1] Zakon . 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zakon)
- [2] Zakon . 257/2016 Sb. o spotřebitelskm veru
- [3] Zakon . 262/2006 Sb. zakonk práce
- [4] Zakon . 586/1992 Sb. o danch z přjmm
- [5] Zakon . 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Tento studijní materiál je věnován problematice finanční gramotnosti. V první části se zabývá sebepoznáním a významu peněz v životě lidí, hospodařením domácnosti a navyšování životní úrovně. Druhá část je zaměřena na získání základních znalostí fungování finančního trhu a jejich praktické využitelnosti.

Základní myšlenky jednotlivých kapitol:

1. Mějte ve financích od začátku jednoho člověka, který je pro vás oporou v informacích a poskytuje vám nadhled.
2. Peníze jsou prostředek.
3. Rozložte si peníze v místě i v čase.
4. Rozpočet vám ukazuje vaše možnosti.
5. Navyšujte si příjmy.
6. Zajistěte své příjmy, kdyby vám dlouhodobě či trvale klesly.
7. Dejte svým penězům čas. Mnohonásobně vám to vrátí!
8. Bankovní produkty poskytují likviditu.
9. Pro vlastní bydlení mějte nachystáno min. 20 % vlastních prostředků.
10. Stavební spoření poskytuje garanci zhodnocení peněz.
11. Investujte pouze peníze, které si můžete dovolit investovat.
12. Vytvářejte rezervy!
13. Čtěte smluvní podmínky a vše si nechejte vysvětlit. Ptejte se.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	as potřebn ke studiu		Cíle kapitoly
	Klıov slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Pruvodce studiem		Pruvodce textem
	Rychl náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Připadov studie
	Řešen uloha		Veta
	Kontrolní otazka		Korespondenn ukol
	Odpovedi		Otazky
	Samostatn ukol		Další zdroje
	Pro zajemce		ukol k zamyšlen

Název: **Finanční gramotnost**

Autor: **Ing. Kateřina Stankeová**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Určeno: studentům SU FPF Opava

Počet stran: 102

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.